

**NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM**

LUDOVIKA

**RENDESZETTUDOMÁNYI KAR
MAGÁNBIZTONSÁGI ÉS ÖNKORMÁNYZATI
RENDESZETI TANSZÉK**

TANSEGÉDLET

– Alapvetések (jogi és szakmai alapismeretek)

A fejezetben rövid áttekintést kívánunk adni a magánbiztonság alapvető kérdéseiről, arról a társadalmi és jogi környezetről, amely determinálja a polgári biztonsági tevékenységet, a nem állami eszközökkel teljesített vagyónvédelmi szolgáltatás releváns tényezőit.

– A személy- és vagyónvédelem kialakulása, fejlődése

A személy- és vagyónvédelem a társadalmi fejlődés valamennyi szakaszában különböző módszerekkel és eszközrendszerrel, egyre fejlődő tudatosságot kifejező szabályozottsággal reprezentálta a tulajdonviszonyokhoz fűződő érdekeket és jogosultságokat.

A kriminális tényezők is az adott társadalmi viszonyoknak feleltek meg, különböző korokban különbözőképpen reagált az adott államhatalom, vagy éppen a helyi közösségek.

A **magántulajdon kiteljesedése**, a már pénzben kifejeződő értékek növekedése, felhalmozódása nem csak a lakóhely, az ingatlanok védelmét tette szükségessé, hanem a különböző célt szolgáló vagyontárgyak, az ingóságok megóvása is elvezetett a biztonságot szolgáló büntető szabályozás kifejlődéséhez.

A szankcionális következmények változásának eklatáns példái a kezdetben szinte kizárólagosan alkalmazott különböző elrettentő büntetések, majd a nevelő jellegű intézkedések megjelenése, vagy napjaink egyik legjelentősebb társadalompolitikai lépése, a halálbüntetés megszüntetése.

Már az ókori társadalmi viszonyok között is jelentős vagyoni különbségek jöttek létre, a társadalmi szerepek, közösségekben elfoglalt funkciók kifejeződtek a különböző személyek és közösségek tulajdonában lévő vagyonok védelmét szolgáló ráfordítások nagyságrendjében, a **fizikai-mechanikus** védelmi eszközök, és a hivatásszerűen személyvédelmet ellátó szervezetek és személyek alkalmazásában.

Természetessé vált a lakóházak bejáratának megerősítése, az ablakokra rácsok felszerelése, olyan személyek, a testőrök, vagy őrök alkalmazása, akik a vagyont őrizték, illetve vagyonos előkelőségek, vagy a társadalomban vezető pozíciót betöltő személyek, nemesek, uralkodók, stb. - védelmét látták el.

Az ókortól napjainkig az államszervezet, a helyi városi-községi igazgatás részeként létrejöttek a legkülönbözőbb közbiztonságot szolgáló **szervezetek**, amelyek funkciója, hatásköre, eljárási jogosultsága megfelelt a társadalmi fejlettségnek, a mindenkori államhatalmi és helyi közösségi biztonsági igényekhez igazodott. (pl. liktor, hajdú, éjjeliőr, pandúr, csendőr, csősz, erdőkerülő, iparőr, napjainkban Magyarországon rendőr, fegyveres biztonsági őr, közterület felügyelő, mezőőr, stb.)

Az **ipari forradalom**, a termelés hatványozott mértékű fejlődése, a kapacitások és termékek soha nem látott nagyságrendje, maga után vonta védelmük, megóvásuk igényének kiteljesedését, ennek nyomán pl. létrejöttek a vállalati-üzemi rendszetek.

A technikai fejlődés a XIX. század utolsó évtizedeiben lehetővé tette az **elektronikus** biztonságtechnikai eszközök megalkotását, majd rendkívül dinamikus fejlődését,

napjainkban természetes módon jellemzővé váltak az informatikai alapon működő berendezések.

Látványos megnyilvánulása ennek a bankok, pénzintézetek védelmének kezdettől fogva az átlagosnál nagyobb védelme, és az egyéb létesítmények biztonságának fejlődéséhez képest szinte húzó ágazati jellege.

A XX. századi globalizációs hatások, a gazdasági kapcsolatok világméretűvé, interkontinentálissá válása következtében kialakult a biztonsági szféra **nemzetközi jellege**, a határokon átnyúló tevékenysége, a nemzetközi standardok, szabványok egyre jobban érvényesülnek az egyes államok, a multinacionális szervezetek belső védelmi gyakorlatában.

– *A vagyonvédelem előzményei Magyarországon*

Amíg Magyarországra a mezőgazdaság volt jellemző, addig a vagyonok is ennek megfelelő formában voltak jelen, a mezőgazdasági területek, a termés, az állatok védelméhez, a termeléshez igazodó települések biztonsága párosult.

A falvak, mezővárosok egyedileg gondoskodtak a biztonsági funkciók ellátásáról, a lopások megakadályozásáról, a tűzvédelemről.

A **polgárosodással** együtt járt a szinte kizárólagos agrárjelleg megszűnése, az iparosodás megváltoztatta a településszerkezetet, erőteljes urbanizációs folyamat zajlott le, kialakultak a mai Magyarországra jellemző épített környezet alapjai, tükrözve a közigazgatási szerkezetet.

A különböző gazdasági létesítmények védelmét a magántulajdonos által, a kerítésen belül működtetett rendszerek látták el, a kulcsszerepet betöltő portákon megkülönböztetett ruhában dolgoztak a portások, járőröztek az éjjeli őrök.

A második világháborút megelőzően szűk körben láttak el magánvállalkozások vagyonvédelmi szolgáltatást, a tevékenységnek nem volt kidolgozott szabályozása.

A II. világháborút követően fokozatosan **visszaszorult**, majd megszűnt a **magántulajdon**, az állam teljes egészében átvette a vagyonvédelmi funkciók ellátását, az állami, társadalmi tulajdon védelmét, amelyeket különböző szervezeti formákban látott el. (iparőrség, üzemrendszerek, utóbb polgári fegyveres őrség)

A **rendszer váltás** egyik leglényegesebb elemeként ismét létrejött, és a privatizáció következtében meghatározó tényezővé vált a magántulajdon, markáns vagyoni különbségek alakultak ki, megszűnt a különböző tulajdonformák közötti alá-és fölérendeltség.

A **bűnözés** - a vagyon elleni bűncselekmények száma - jelentősen megnövekedett, a közbiztonság és annak megítélése drasztikusan romlott, és rövidesen egyértelművé vált, hogy az állam a maga eszközeivel, lehetőségeivel nem képes a magánvagyon védelmét ellátni. Ennek ellenére a civil vagyonvédelmi tevékenységről a mai napig is ható fenntartások voltak érzékelhetőek laikusok oldaláról, és az állami szervek képviselői részéről is, gyakran hangzott el a magánhadseregek kritikája.

Mindinkább kialakult, majd erősödött az az álláspont, hogy szükség van a magánbiztonsági ágazat tevékenységére, nem csak azért, mert magánvagyon védelméről van szó, hanem azért

is, mert a magánvagyonok biztonsága kihat a **közbiztonság** általános állapotára, annak részeleme, a bűncselekmények megelőzése a közös társadalmi érdek.

A magánbiztonsági tevékenység tiltásához képest a radikális változást **1995-ben** egy **kormányrendelet**¹ jelentette, amely első ízben tette lehetővé engedélyköteles tevékenységként a vagyonvédelmi szolgáltatást.

További lényeges előrelépésként 1998-ban törvényi szintre emelkedett a szabályozás², végül hét év múlva hatályba lépett az azóta többször módosított hatályban lévő a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (továbbiakban: **szakmai törvény**), amelyre visszatérünk.

Napjainkra elfogadottá vált a magánbiztonsági ágazat, a vállalkozás keretei között végzett vagyonvédelmi szolgáltatás létjogosultsága.

Ha csak azt vesszük figyelembe, hogy – pl. a közbeszerzés sávjában – vagyonőrök gondoskodnak számtalan közintézmény védelméről, kiváltva az állami intézmények alkalmazottait, akkor nem igényel különösebb indokolást, hogy szükség van-e a vagyonvédelmi cégek szolgáltatására.

Évente jelentős nagyságrendben kerül kiírásra olyan közbeszerzési eljárás, amelynek tárgya állami, önkormányzati intézmények – pl. polgármesteri hivatalok, kórházak, egyetemek, a MÁV létesítményei, stb., részére nyújtott személy- és vagyonvédelmi szolgáltatás.

A rendszerváltást követően mindinkább érzékelhetőek voltak a kormányzati törekvések a „civil biztonság” irányában, az önvédelmi képesség szükségességnek tudatosítása és feltételrendszerének kialakítása érdekében.

A folyamatos jogfejlődés, a bűnügyi tudományok, a kriminálpolitika eredményei tükröződnek a közelmúltban elfogadott újabb **Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiában**³, amely többek között az alábbiakat tartalmazza:

„A bűnmegelőzés az egész társadalom közügye. A **bűnmegelőzésben** az állami szervezeteken kívül (...) a **gazdaság szereplői**, (...) **vesznek részt**.

A társadalom önvédelmi képességének javítása érdekében jelentős feladataik vannak a gazdasági élet szereplőinek. A gazdasági szféra tagjaiban tudatosítani kell, hogy a vagyonuk, alkalmazottaik és ügyfeleik biztonságának védelme anyagi és erkölcsi érdekük.

A tulajdonhoz való jog a modern demokráciák egyik alappillére. Az állampolgárok tulajdonának védelme közhatalmi eszközökkel az állam egyik alapvető feladata, ugyanakkor **az állam nem lehet kizárólagosan felelős a tulajdon garantálásában.**”

– **A vagyon védelmének jogi alapja**

1 ¹ a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII.14.) Korm. rendelet

2 a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény

3 1744/2013. (10.17) Korm. hat a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról 1. sz. melléklet

A teljesség igénye nélkül azokat a legfontosabb jogforrásokat mutatjuk be, amelynek segítségével vázolható a vagyoni védelmi szolgáltatások jogi megalapozása.

Magyarország Alaptörvénye többek között a következőket deklarálja:

„**Mindenkinek joga van a tulajdonhoz** (...) A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”⁴

A **tulajdon** nem más, mint a tulajdonos jogviszonyban kifejeződő jogainak, a tulajdonjog tartalmának, mindenki mással szemben fennálló jogok, és a tulajdonost terhelő kötelezettségek összegeződése.

A tulajdonjogviszony tárgya lehet **minden birtokba vehető dolog**, azaz minden, amely emberi uralom alá hajtható, ebből eredően a birtok egy ténylegesen fennálló helyzet, állapot.

A dolog lehet mindaz, ami **fizikai kiterjedéssel** rendelkezik, **ingóságok** - tárgyak, eszközök, **ingatlan** – földterület és ami azzal tartósan egyesítve van, az épület és tartozékai, - növényzet, állat, pénz, értékpapír, okirat, de ide sorolhatók a dolog módjára hasznosítható természeti erők is.

A tulajdonjogviszony a tulajdonos jogaiból és kötelezettségeiből tevődik össze, a jogosultságai között a **birtoklás** joga, amely párosul a **birtokvédelmi** joggal⁵, a **használat** és a **hasznok szedésének** joga, és a **rendelkezés** joga.

Az **Alaptörvény** alkotmányos jogként biztosítja a tulajdon védelmét:

„Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető **jogtalan támadás elhárításához**.”⁶

A jegyzet készítésének idején még hatályos Ptk.⁷ és a 2014-ben hatályba lépő új Ptk.⁸ (továbbiakban PTK.) azonos módon fogalmazza meg a **tulajdonvédelem jogát**:

„A **tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal** is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.”

A birtokvédelem jogát az előzőekben hivatkozott régi és új Ptk. részben eltérő szövegezéssel, de lényegét tekintve azonos módon fogalmazza meg:

A **birtokos** a birtoka ellen irányuló támadás – a tilos önhatalom - ellen a birtok megvédéséhez szükséges mértékben **önhatalmat** alkalmazhat.

Önhatalom akkor alkalmazható, ha **más birtokvédelmi eszköz** igénybevételével járó **idővesztés** a birtokvédelmet **meghiúsítaná**⁹.

A fentiek értelmében tehát megállapítható, hogy a tulajdonos, és a birtokos egyaránt önhatalommal léphet fel a tulajdon, illetve a birtok elleni támadás esetén.

⁴ Alaptörvény SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG XIII. cikk (1) bekezdés

⁵ a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, 5:21. §

⁶ Alaptörvény V. cikk

⁷ a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, 115. § (1) bekezdés

⁸ PTK. 5:36 (4) bekezdés

⁹ Ptk. 190. § PTK. 5:6. §

A jegyzet tematikája miatt csak jelezzük, hogy a megengedett önhatalom mellett **más birtokvédelmi eszközként** a hatósági eljárások állnak rendelkezésre, igazgatási eljárásként, a **jegyzői út**, és a **bíróságon** eljárás kezdeményezése.

Itt tartjuk szükségesnek megemlíteni, hogy a Büntető Törvénykönyv (Btk.) **önbíráskodás** büntetnének minősíti, ha valaki jogos vagyoni igény érvényesítése céljából más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, de a következő kitételrel:

„Nem valósul meg önbíráskodás, ha az erőszak, vagy fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze.”¹⁰

Említést érdemel, hogy a Btk. a **rablás** törvényi tényállásának második fordulatóval gyakorlatilag szintén a dolog jogszerű birtokosát védi a rablóval, a jogtalan támadóval szemben¹¹.

A Btk. értelmében **jogos védelem** valósul meg az alábbiak esetén:

„**Nem büntetendő** az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető **jogtalan támadás elhárításához szükséges**.¹²”

A fentiekből egyértelműen az következik, hogy a polgári jogi önhatalom lehetőségét megerősíti a **büntető jog** a maga eszközével, amikor pl. a jogos védelmi helyzetben cselekvést, és a megengedett önhatalom gyakorlását büntethetőséget kizáró oknak minősíti.

Klasszikusan a megengedett önhatalom jelenik meg a szakmai törvényben is, amikor jogosítja a személy- és vagyonőrt arra, hogy az elkövetőtől elvegye a jogsértés elkövetési tárgyát¹³.

A kérdés az, hogy a tulajdonos, illetve a birtokos csak saját maga élhet tulajdonbirtokvédelmi jogosultságával, vagy más is megbízhat ezzel.

A válasz megadásával eljutottunk ahhoz a szerződéshez, amelynek alapján más is elláthatja ezt a tevékenységet.

„**Megbízási szerződés** alapján a megbízott köteles a megbízott a rábízott ügyet ellátni.

A megbízást a megbízó utasításai szerint és érdekének megfelelően kell teljesíteni.”¹⁴

A vagyonőr intézkedési jogosultságát megerősíti a szakmai törvény által nyújtott lehetőség, amely szerint (...) a szerződésben megjelölt ingóságot - a szerződés keretei között - az őrzött területen (létesítményen) kívül is védheti (...)

¹⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény, 368. §

¹¹ Btk. 365. § (2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz

¹² Btk. 22. § (1) bekezdés

¹³ a szakmai törvény 27. § (2) bekezdése szerint: A személy- és vagyonőr jogosult a bűncselekmény és a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt... az elkövetőt elfogni és a birtokában lévő, bűncselekményből vagy szabálysértésből származó (...) dolgot (...) elvenni.

¹⁴ Ptk. 474. § (1) (2) bekezdések

Nem feladata a jegyzetnek a vagyonvédelemre vonatkozó **vállalkozási és megbízási szerződés közötti elhatárolás**, azonban – miután köttetnek a gyakorlatban vállalkozási szerződések - indokolt ebben állást foglalni, annak figyelembevételével is, hogy egy szerződést nem a címe, hanem a tartalma szerint kell minősíteni.

A polgári jog a vállalkozási szerződés lényegi elemének tekinti, hogy a megrendelő megrendelése alapján a **vállalkozó eredmény** létrehozására köteles.

A **megbízási** szerződés tipikus esete a szolgáltatás, a más érdekében történő bármely **tevékenység** kifejtése.

A vagyonvédelmi szolgáltató nem a saját vagyonát védi, hanem a **megbízó átruházott jogkörében** – utasításai szerint, érdekében - jár el, **tevékenységet végez**, a produktuma nem tárgyasul, hanem az egy biztonsági szint, a létesítmény működésének zavartalansága.

A szakmai törvény is következetesen a szerződő feleket megbízóként és megbízottként, a szerződés tárgyát megbízásként határozza meg.

Az elhatárolásnak nem csupán elvi, hanem gyakorlati jelentősége is van, különösen a felek közötti vitás helyzetben, a szerződés hibás teljesítésének megítélésekor, amikor az a kérdés vetődik fel, hogy a vagyonörök tevékenységre visszavezethető, azzal okozati összefüggésben van a biztonsági szint romlása, egy nem kívánatos esemény bekövetkezése, vagy általában, ettől függetlenül felel a „vállalkozó” a biztonságért, mint egyfajta eredményért.

A tulajdon- és birtokvédelem konkrétságától elvonatkoztatva a levezetés alkalmas annak reprezentálására, hogy jogrendszerünkben a különböző jogágak összességükben, egymásra tekintettel, sajátosságaiknak megfelelően hogyan szabályoznak egy jogi konstrukciót:

az **Alaptörvény** az államjog pilléréként deklarálja az alapvető jogosultságokat,

a **polgári jog** a tulajdon- és a birtok fogalmát, illetve védelmüket határozza meg, továbbá a vonatkozó szerződéses viszonyokat szabályozza,

a **büntetőjog** – és csatlakoztatva a **szabályértési jog** - a jogos védelemmel, továbbá egyes tényállásokkal erősíti meg a védelmi funkciót,

a **közigazgatás jog** részeként fogható fel a szakmai törvény.

Ebből a gyakorlati példából kiindulva térünk rá a további alapvető jogi ismeretekre, amelyeket funkciójából adódóan a jegyzet csak vázlatosan mutathat be.

– ***A szakmai törvény egyes kérdései***

A jegyzet írójának nem célja a szakmai törvény pontos ismertetése, tömören kiemeli azokat a tárgyköröket, amelyek a törvény hatálya alá tartozóra – a védelmi tevékenységet végzőre – vonatkoznak, és más fejezetekben nem, vagy csak utalásszerűen szerepelnek.

A törvény a személyvédelmet, az ingatlanok-ingóságok őrzését, szállítmány kísérését és a pénz-és értékszallítást, a rendezvénybiztosítást, valamint a felsorolt tevékenységet szervezését és irányítását határozza meg **személy- és vagyónvédelmi tevékenységként**.¹⁵

A szokásosnak mondható biztonsági tevékenységek nem igényelnek különösebb magyarázatot, érdemes viszont a **szervezés és irányítás** fontosságát kiemelni.

A vezetési és végrehajtási feladatok különbözősége, eltérő jellege kifejeződik a felsorolásban, de gyakorlatilag **azonos követelmények** vonatkoznak mindkét feladatkörre:

a végrehajtó, szolgáltatást teljesítő vagyónőrnek és vezetőjének azonosak a szakképesítési követelményei, amelyek birtokában kiválthatja a vagyónőri igazolványt,

a vagyónvédelmi szolgáltatást nyújtó vállalkozás **mindössze egy tagjának** kell rendelkeznie vagyónőri igazolvánnyal.

Mindössze egy - a közismert, tragikus eseményt¹⁶ követően hatályba léptetett – a rendezvények biztonságát szabályozó kormányrendelet ír elő magasabb képzettséget, (ha a biztonsági személyzet létszáma a tíz főt eléri, legalább egyiküknek biztonságszervezői végzettséggel kell rendelkeznie)¹⁷.

A későbbiekben - mondhatni a védelem stratégiai kérdései között - védelmi koncepcióról, normatív szabályozásról, stb. szól a jegyzet, de az nem várható el, nem életszerű, hogy ezeket a kvalifikált szakkérdéseket egy általános iskolai végzettséggel és vagyónőri igazolvánnyal rendelkező „szakember” fogja megoldani.

Szükség van tehát mind több közép- és felsőfokú képzettségű, korszerű felkészültségű olyan szakemberekre, akik a biztonsági szakkérdéseken túl járatosak a piaci viszonyok között is, ismerik a gazdálkodó szervezetek működési körülményeinek fő kérdéseit.

A vagyónvédelmi vállalkozás akkor működik törvényesen, ha a fentiekén túl betartja a **működési engedélyében** foglaltakat, ez arra is vonatkozik, hogy mely vagyónőrök vannak bejelentve a rendőrségen, mint olyanok, akik a szolgáltatást teljesítik.

A tapasztalatok szerint elég jelentős a fluktuáció a vagyónőrök között, ezt azonban nem minden esetben követi a személyi változások bejelentése a következő hónap ötödik napjáig a rendőrségen.

Feltétel az is, hogy a cég a szolgáltatására vonatkozó **felelősségbiztosítási szerződése** érvényes legyen.¹⁸

Azért indokolt ezzel foglalkozni, mert nem elég egy korábban megkötött szerződést felmutatni, gondoskodni kell az időszakos befizetésekről is.

¹⁵ 1. § (2) bekezdés

¹⁶ A West Balkán rendezvényen kitört pánik alkalmával többen veszítették életüket.

¹⁷ a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet

¹⁸ 5. § (1) b)

Nem tartalmaz, nem is tartalmazhat a jogszabály utalást a jövőre vonatkozóan azzal kapcsolatosan, hogy miképpen fog bekövetkezni a hatóság eljárásának akadályozása, vagy a tevékenységre vonatkozó rendelkezések megszegése.

A kötelezettségek jelentős része a vagyonörök intézkedéseire, magatartására vonatkozik, ebből az is következik, hogy az őt foglalkoztató cégnek jól felfogott érdeke az előírások betartatása, ezért akkor jár el helyesen, ha tudatos a **humánpolitikai munkája**, amely megjelenik a vagyonőri állomány tevékenységében.

Egyszerű példával élve: ki a felelős, ha nincs, vagy nem előírászerű a vagyonőr formaruhája, vagy szolgáltatás közben nincs nála vagyonőri igazolványa, mennyire a vagyonőr, és mennyire az őt foglalkoztató, az ellenőrzést elmulasztó vagyonvédelmi vállalkozás?

A törvény arról rendelkezik, hogy a tevékenység ellátásának szabályai, a vagyonőr intézkedési jogosultságainak előírásai vonatkoznak azokra is, **akik nem vállalkozás keretében** – hanem munkajogi, vagy egyéb foglalkozási jogviszonyban – végeznek vagyonvédelmi tevékenységet.¹⁹

A jegyzet kibontja ezeket a jogosultságokat és kötelezettségeket, pl. a titoktartási kötelezettséget, a személyes adatok kezelésének előírásait, olyan alapjogokat, mint a személyiségi jogok legszükségesebb korlátozása, vagy az intézkedések alkalmával betartandó olyan szabályok, mint az elfogás, vagy a csomag átvizsgálás.

Okkal tehető fel a kérdés, ha mindezt **vayonőri szakképzettség, vagyonőri igazolvány hiányában**, a tevékenység háttérben meghúzódo hatósági ellenőrzés nélkül is meg lehet tenni, akkor ez nem jelent-e jogalkalmazási kockázatot, illetve nem vezethet-e szinte szükségszerűen nem kívánatos események bekövetkezéséhez.

A szakmai törvény előírja, hogy a vagyonvédelmi „fővállalkozó” alvállalkozója további alvállalkozóval nem köthet szerződést, azaz **tiltja az alvállalkozói láncolatok létrehozását**.²⁰

A tiltás egyik módosításkor utóbb került be a törvény szövegébe, erre a jogalkotó szerint azért volt szükség, mert ezzel kívánta a munkajogi és adózási visszaéléseket meggátolni, amelyek sajnálatos módon – az ellenőrzések megállapítása szerint – nagy számban jelen vannak a vagyonvédelmi vállalkozások körében.

– Létesítmények őrzése

A jegyzet elsősorban magánbiztonsági ágazati közelítéssel, a civil biztonság szempontjainak figyelembe vételével, a szolgáltatás keretén belül végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenység tekintetében foglalkozik a létesítményekkel.

¹⁹ 2. §

²⁰ 14. § (2) bekezdés

A személy- és vagyonvédelmi tevékenységek közül az egyik, ha nem a legismertebb a létesítmények őrzése, amelyet a biztonsági szakzsargon objektumőrzésként, illetve objektumvédelemként fogalmaz meg, mely kifejezéseket a továbbiakban alkalmazni fogunk.

Mindenek előtt az objektumőrzést, mint vagyonvédelmi szolgáltatást el kell helyoznünk az arra rendelkező jogszabályi környezetben, amely tevékenység részletes szabályait tartalmazza.

Az alapvetések keretében a jegyzet már ismertetett olyan alkotmányos és polgári jogi – a tulajdon-, illetve a birtokvédelmi – jogosultságokat, amelyekkel összefüggésbe hozhatók a szakmai törvény²¹ azon rendelkezései, amelyek az objektumvédelemre vonatkoznak. A szakmai törvény nem az objektum kifejezést tartalmazza, hanem a Polgári Törvénykönyvből átvett ingatlan és ingóság kifejezéseket alkalmazva minősíti őrzésüket személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek.²²

– **Az objektum fogalma**

A törvény tehát létesítményként, objektumként az ingatlant határozza meg, de logikusan, hozzá tartozik a benne lévő ingóságok – pl. eszközök, szerszámok, irodai felszerelés - őrzése is, amely önálló jelentőséggel rendelkezik az őrzött területnek minősülés, és az ebből fakadó felelősség szempontjából, különösen akkor, ha azok nem a megbízó, hanem más személy – pl. dolgozó, látogató, ügyfél - tulajdonát képezik.

A kiinduló pontot az jelenti, hogy a megbízó bérlői pozíciójából, birtokvédelmi jogosultságából adódóan szerződést köt a szolgáltatást ellátó megbízottal az objektum őrzésére.

Teheti ezt azért, mert birtokjoga egy egyedileg meghatározott ingatlanra, vagy annak részére terjed ki, ebből a szempontból másodlagos tényező, hogy az objektum be van-e kerítve, vagy más módon el van határolva. Ez viszont az őrzési feladatok meghatározása és teljesítése szempontjából válhat lényegessé a későbbiek során.

Az objektumőrzés tárgyainak egyedi azonosíthatósága az esetek döntő többségében az ingatlan nyilvántartásba bejegyzett, vagy más módon – pl. helységek esetében a bérleti szerződésben – rögzített adatok alapján valósítható meg.

Míg a földfelszín eredeti állapotában a természeti erők hatására alakul ki és a továbbiakban változik meg emberi beavatkozás következtében, a felépítmények – a legkülönbözőbb funkciójú épületek, műtárgyak - viszont emberi alkotásként, mesterségesen jönnek létre.

A jellemzés nem teljes anélkül, hogy ne említenénk meg, hogy az eredeti természetes állapotot az ember ritkán hagyja érintetlenül, megváltoztatja a domborzatot, erdőt telepít, csatornáz, stb., ezért e tekintetben szinte nem is beszélhetünk kizárólagosan természeti erők nyomán eredeti állapotában maradt földről, mint területről.

21 a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. Törvény (továbbiakban SzVMt.)

22 1. § (2) E törvény alkalmazásában személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek minősül: b) az ingatlan, illetve ingóság őrzése,

A biztonságnak ki kell terjednie nem csupán önmagukban az épületekre, hanem a bennük lévő vagyontárgyakra, az ott lévő emberekre, és a működtetés folyamataira is, csak így érhetők el a kiegyensúlyozott, zavartalan körülmények.

A továbbiakban rá kell világítani arra a felismert érdekre, amely a jogosultat arra készíti, hogy saját jogával élve, vagy azt átruházva szerződést kössön az objektum őrzésére. Ez az eredő nem más, mint a vagyon biztonságának szükségessége, annak megoldása, hogy ez az értékben is kifejezhető ingó-, vagy ingatlan vagyontárgy betölthesse funkcióját, rendeltetészerűen, folyamatosan működjön, ezért őrzést, illetve védelmet igényel.

A jogosultság önmagában nem fedi le teljes egészében a megbízó alanyiságát, hiszen a vagyoni elemek jelentős részében nem csak jogosultság, hanem kötelezettség állapítható meg, különösen, ha az állami vagyon, a közösségi tulajdon kezelőjének felelősségét vizsgáljuk.

De nem kevésbé felelős az sem, aki a „jó gazda módján” köteles saját, vagy más rábízott vagyonával gazdálkodni, azt „tőle elvárható” módon megóvni .

A további kérdés az, hogy ki, milyen szervezet hivatott, és képes az őrzés feladatait úgy teljesíteni, hogy a kitűzött cél elért legyen, azaz ne sérüljön a vagyonbiztonság.

A jelenlegi jogszabályi megoldás tükrében a válasz részben egyszerű, részben kissé bonyolult. Bontsuk ketté a kérdést: egyrészt miként teljesíthetőek a törvényes feltételek, másrészt hogyan garantált az a kompetencia, amelyből az őrzés szakszerűsége, magas szintű ellátása fakad.

A szakmai törvény címében korábban kifejezetten a „szolgáltatás körében” kifejezést tartalmazta, a módosítás következtében a hatályos jogszabályból ez már kimaradt.

Változatlan viszont a törvény rendelkezése, illetve az abból levonható következtetés, hogy a törvény hatálya továbbra is a vállalkozásokra terjed ki azzal, hogy a tevékenység ellátásának szabályai – azaz a vagyonőri tevékenységre, intézkedésekre vonatkozó rendelkezések – irányadók a munka-, vagy egyéb foglalkoztatási viszonyban, ellátott tevékenységre is.

Ez leegyszerűsítve azt jelenti, hogy nem szükséges szakmai végzettséggel, a rendőrség által kiadott igazolvánnyal rendelkeznie mindazoknak, akik nem vállalkozásként végzik a vagyonvédelmi tevékenységet, vagyis nem szolgáltatást teljesítenek, hanem olyan saját munkáltatójuknál látnak el ilyen feladatokat, amely cég úgyszintén kétséges, hogy rendelkezik személyi és szervezeti vagyonvédelmi kompetenciákkal.

Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy különösen a multinacionális cégek rendelkeznek kiforrott és folyamatosan karbantartott védelmi szabályozással, saját biztonsági apparátussal, amelynek munkatársai irányítják, felügyelik, ellenőrzik a vagyonvédelmi beszállító szolgáltatását.

Ezek után – a fenti kivételtől eltekintve - okkal tehető fel a kérdés, hogy gyakorlatilag outsourcing²³ módszerével élve professzionális biztonsági szolgáltatót bízzanak meg az

²³ Az outsourcing korszerű szervezeten irányítási megoldás, amellyel egyes feladatokat kiszerveznek a cégtől, és ezek ellátására alkalmasnak minősített beszállítót vesznek igénybe.

őrzés és védelmi feladatok ellátásával, vagy a szó igazi értelmében szakképzetlen amatőrökre hagyatkozzanak. A magasabb minőséget képviselő vagyónvédelmi társas vállalkozók napjainkban kiépítették polgári²⁴ és erre alapozott katonai²⁵ minőségirányítási rendszereiket.

A szakszerűséghez tartozik az őrzés folyamatosságának követelménye, amelynek fontosságát indokolt külön is röviden értékelni.

Előre kell bocsátani, hogy hiába történik meg az objektumőrzés magas szintű megtervezése és ellátása, ha az őrzött területen, akár csak rövid időre is nem, vagy nem az adott szinten valósul meg a feladat ellátása. Az ilyen eset a hiányosság a lehetőségét, és az esélyét adja meg annak, hogy különböző szintű kockázatok jöhessenek létre, akár úgy, hogy nem történik meg a megfelelő időben az észlelés, de akár úgy is, hogy elmarad a szükséges beavatkozó intézkedés, ezáltal alacsony szintre kerül a reagáló képesség.

A folyamatosság egyúttal egyik alapvető feltétele a változó körülményekhez való kellő időben történő igazodásnak is, a taktikai lehetőségek dinamikus alkalmazásának, a szükséges improvizációs készségnek.

Az őrzött objektum fogalma a fentiek összegzésével a következőképpen határozható meg:

Az objektum:

- olyan a természetben kialakult, illetve azon emberi beavatkozással módosított földfelszíni terület, vagy
 - ember által létrehozott mesterséges egy, vagy több felépítmény,
 - amely egyedileg azonosítható, és elkülönült területtel, meghatározott mérettel, határvonallal rendelkezik,
 - és az objektum, a benne lévő vagyontárgyak, az ott folyó tevékenység biztonságának fenntartása céljából
 - szakszerű, folyamatos őrzése indokolt.
- ***Az objektumok jellemzői***

Az őrzési feladatok meghatározásakor nélkülözhetetlen az objektum valamennyi biztonságra ható, azzal összefüggésbe hozható releváns tulajdonságának feltárása és figyelembe vétele. Elsőként vizsgáljuk meg magának az objektumnak biztonsági szempontokon alapuló jellegzetességeit, működési sajátosságait (mint a tevékenység tárgyának ismérveit), amely alapján az objektumok sokoldalúan osztályozhatók.

A védelmi szint kialakítása optimális esetben a veszélyeztetettség különböző – kiemelt, fokozott, általános, gyenge - nagyságrendjén alapul.

A védelem szintje szerint kiemelt és egyéb létesítmény különböztethető meg.

A kiemelt létesítmények a legjelentősebb objektumok az állam működése szempontjából, így pl. a központi államhatalmi, közigazgatási szervek épületei (parlament, kormányhivatalok, minisztériumok) a honvédelem, a nemzetbiztonság, a rendvédelmi szervezetek objektumai. (honvédség, rendőrség)

²⁴ általában az ISO 9001 szabványok szerint

²⁵ pl. NATO beszállításra alkalmas, AQAP,

Más minősítés szerint ezek a létesítmények kiemelten zártak, vagy kiemelten védendő zónáik szerint részben zártak, ehhez igazodik az arra jogosultak belépésének és mozgásának, tartózkodásának konzekvens ellenőrzése, az alkalmazott biztonságtechnika magas színvonala.

A fokozott védelmi szintnek megfelelően hivatásos állomány, illetve fegyveres biztonsági őrség látja el a kiemelt objektumok őrzési feladatait.

Az összes többi létesítmény egyéb kategóriába sorolható, a belépés nyílt, többnyire nem is lehetséges a személy- és gépjárműforgalom regisztrációja.

A kategórián belül lényegesen eltérőek a kialakított védelmi szintek, amelyek - elsősorban a magánszférában - döntően a tulajdonosi szándékoktól, a biztonságra fordított pénzügyi feltételektől függnnek.

Az ágazati jellegzetességek lényegesen befolyásolják az objektumok működési sajátosságait, ezen keresztül a biztonsági tényezőket, pl.²⁶:

- a középületekre, közhivatalokra elsősorban a dolgozók és az ügyfelek személyforgalma jellemző,
- pénzügyi típusúak a bankok, a pénz be- és kifizetést lebonyolító ügyfélfogadók, ahol speciális biztonsági feladatokat kell megoldani,
- az egészségügyi létesítményekben – kórházakban, rendelő intézetben – különös gondot kell fordítani a betegek, ápoltak forgalmára, értékeinek biztonságára,
- az oktatási intézményben ciklikus a dolgozók és diákok-hallgatók személyforgalma, kismértékű a hasznajárművek forgalma,
- a kulturális létesítmények – színházak, koncerttermek - látogatóinak érkezése és távozási igényel nagy figyelmet, a múzeumokban a kiállítási tárgyak megóvása a privilegizált feladat,
- a gazdasági élet szereplői - ipar, kereskedelem, szolgáltatás, mezőgazdaság – esetében általában a klasszikusan komplex őrzésvédelmi feladatokat kell ellátni,
- a vendéglátóipar, az idegenforgalom – szórakozóhelyek, szállodák – tulajdonvédelmi specialitásain túl különösen a vendégek, nem egyszer személyvédelemhez kapcsolódó szolgáltatásait igényli,
- a közlekedési létesítmények - vasútállomás, távolsági autóbussz végállomás, repülőtér, kikötő – esetében nem csak az utasok, hanem az áruk forgalmának lebonyolítása is jelentős feladat, a határállomásokon határforgalmi viszonyok között.

Az egyes ágazati különbségekhez képest integráns funkciót teljesítenek az irodaházak, amelyekben elsősorban bérlőként, kevésbé tulajdonosként a legkülönbözőbb funkcionális szervezetek vannak jelen, akik részre az üzemeltető különböző szolgáltatásokat is nyújtnak.

Az irodaház belső szabályozása megfelel az épületüzemeltetés szükségleteinek, és a bérlőkre kötelező együttélési-együttműködési kötelezettségeknek, melynek gyakorlata esetenként nem konfliktusmentes.

²⁶ A szakirodalom általában hasonló módon csoportosítja az objektumokat, mint pl. KALÓ József – BUZÁS Gábor – SIMON Attila – TAKÁCS Péter: *Személy és vagyónvédelem*. Őrtanoda Kft. 2009. 20.

– *A kritikus infrastruktúrák*

Különösen az utóbbi időszak sajnálatos eseményei irányították rá a figyelmet arra, hogy a társadalmi és technológia fejlődése következtében rendkívül fokozottan érzékeny, kiemelten védendő érdekek, értékek, tevékenységek, létesítmények, stb. jöttek létre.

Míg korábban elsősorban természeti erők következtében jöttek létre a katasztrófa helyzetek²⁷, napjainkban a természeti hatások mellett számolnunk kell az emberi beavatkozás hatásaival, legyen az akár szándékos, akár gondatlan.

Külön kell megemlíteni az ártó szándékú emberi cselekedeteket, amely legveszélyesebb sávja a nemzetközi terrorizmus²⁸, amely ellen úgyszintén internacionális együttműködésre van szükség.

Ennek a felismerésnek a nyomán kerültek középpontba azok a struktúrák, amelyek zavartalan működésének, épségének megóvása kiemelkedő társadalmi szükségletet jelent.

Kezdetben nemzeti szinten, majd nemzetközi összefogás keretében, definiálásra kerültek a fokozott figyelmet igénylő tevékenységek, területek, létesítmények. Ezt követte a szintű biztonsági rendszerek létrehozása, és mindezek jogi normában történő rögzítése.

A hazai jogszabály²⁹ létfontosságú rendszerelemként definiálja³⁰ a mellékletében felsorolt ágazatokhoz tartozó eszközt, létesítményt, vagy annak rendszerelemét, amely:

- elengedhetetlen a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához,
- így különösen az egészségügyhöz,
- a lakosság személy- és vagyonbiztonságához,
- a gazdasági és szociális közszolgáltatások biztosításához,
- és amelynek kiesése e feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt jelentős következményekkel járna.

A hivatkozott fenti törvény³¹ a létfontosságú rendszerelemek nemzeti és európai szintjének megfelelő eljárásrendet ír elő az élet és az anyagi javak védelmének, az alapvető szolgáltatások biztosítása folyamatosságának érdekében.

A teljesség igénye nélkül az egyes ágazatok, és alágazataik a következők:

- energia (villamos erőművek kőolaj-földgázipar)
- közlekedés (közúti-, vasúti-, vízi- és légi közlekedés, logisztikai központok)
- egészségügy (aktív fekvőbeteg ellátás, egészségügyi tartalékok és vérkészletek)
- pénzügy (bank-hitelbiztonság)
- ipar (veszélyes hulladékkal kezelése és tárolása, oltóanyag-gyógyszergyártás)

²⁷ lásd a rendkívüli események osztályozását

²⁸ legismertebb az ikertornyok repülőgépekkel történő megsemmisítése New Yorkban, 2001. szeptember 11-én

²⁹ a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény.

³⁰ 1. § f) pont a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény.

³¹ a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény.

- info kommunikáció (vezetékes, távközlési kommunikáció, posta, kormányzati informatikai, elektronikus hálózatok)
- víz (ivóvíz, szennyvízelvezetés-tisztítás)
- jogrend - kormányzat (kormányzati rendszerek, létesítmények, közigazgatási szolgáltatások)
- közbiztonság - védelem (közbiztonság – védelem honvédelmi rendszerek és létesítmények).
- **Az objektumok biztonságát befolyásoló tényezők**

Az adott objektum fontossága, jelentősége, rendeltetése, funkciója – lásd az előzőekben felsorolt jellegzetességeket – döntő hatást gyakorol a biztonság szintjére.

Az objektumok biztonságát további, az előzőekben bemutatott – elsősorban az objektumra jellemző – lényegi vonásokhoz kapcsolódó objektív és szubjektív tényezők befolyásolják, figyelembe vételük nem mellőzhető az őrzésvédelem kialakításakor, megszervezésekor.

A létesítmény fizikai tulajdonságai - pl. alapterület nagysága, épületek szintjeinek száma, peremvonalak hossza, építészeti megoldásai – általában adottak.

Hasonlóképpen értékelhetők az állandó környezeti, topográfiai körülmények – pl. a beépítettség, a domborzati-terepviszonyok, az ingatlan fekvése (nagy-kisváros, centrum, külváros, lakott területen belül-kívül,), növényzet sűrűsége, áthatolhatatlansága, közvilágítás, út- és forgalmi viszonyok, amelyek egyediségükben és összességében befolyásolják pl. a láthatóságot, a megközelíthetőséget, egy esetleges menekülési útvonal megtervezését,

Lényeges szempont az ellenőrzést igénylő személy- és jármű, valamint a kapcsolódó – pl. kurrens, jövedéki, - áruforgalom nagyságrendje és összetétele, továbbá a termelt, vagy tárolt értékek, anyagok (nemesfém, pénz, értékpapír) volumene, esetleges veszélyessége (sugárzó anyag) amelyek fokozottan védendő szenzitív helységekből, illetve területrészekben vannak elhelyezve.

Figyelmet érdemelnek a humán erőforrás egyes szubjektív jellegzetességei, mint a munkahelyek minőségi-megfelelési követelményei, a dolgozók képzettsége, összetétele, fluktuációja, jövedelmi viszonyai, ezzel összefüggésben kötődésük a munkahelyhez, a munkahely munkaerő megtartó képessége.

Fontos ismereteket jelentenek az objektum és környezetének kriminális jellegzetességei, pl.:

- a bűnügyi helyzet, a fertőzöttség mértéke, a megtörtént – elsősorban tulajdon elleni – jogsértések, és elkövetőik, a latencia,
- a környezetben deviáns lakossági jelenlét-életmód, munkanélküliség mértéke, jövedelmi viszonyok,
- a rendőri szervezet közelsége, a rendőrség reakcióképessége.

– **A vagyonvédelmi koncepció**

Az őrzés magas szintű teljesítése akkor valósítható meg, ha a valós biztonsági szükségleteknek, érdekeknek megfelelően, reálisan történik meg a vagyonvédelmi koncepció elkészítése, a tennivalók megtervezése, és nem egy attól független, jól

prezentálható, konkrétumokat nem tartalmazó, általános szövegeket magába foglaló látványtervezés jön létre.

A jól kialakított védelmi koncepció az objektum előzőekben részletezett jellegzetességeinek, biztonságát befolyásoló tényezőinek értékelését, mint megállapított kockázati tényezőket veszi figyelembe.

Ahhoz, hogy jól tervezhessünk megfelelő inputra van szükség, ez pedig nem más, mint a biztonságra vonatkozó valamennyi releváns információ feltárása, ezért elsődleges feladat egy biztonsági felmérés elkészítése.

Az értékelés-elemzés során meg kell állapítani a biztonság fennálló szintjét, annak szubjektív befolyásolástól mentes okait, elemeit, majd a vagyonvédelmi szakma szempontjából laikusnak számítóknak számára is jól értelmezhetően be kell mutatni:

- milyen módszerekkel, eszközökkel történt meg a vizsgálat,
- melyek voltak a vizsgált területek, szempontok,
- melyek a lényegi megállapítások,
- milyen intézkedések javasoltak, szükségesek az optimalizálás érdekében.

A biztonsági kockázatok elemzése során a következőket indokolt az eljárás alá vonni:

- az objektum általános jellemzői (pl. fekvése, terepviszonyok, a közvetlen környezet, megközelítő útvonal és burkolata, épületek-szintek száma, funkciója, elhelyezkedése, biztonsági zónák száma, leírása, közvilágítás, stb.)
- a gazdálkodási, logisztikai folyamat és biztonságra ható tényezői, (pl. érték, tevékenység, termék, áru-gépjármű forgalom, tárolás, stb.)
- emberi veszélyeztetettségi tényezők, motivációk (pl. ártó szándék, üzleti érdekek, konkurencia, bűncselekmény, stb.)
- potenciálisan veszélyeztetett pontok, területek pl. vezetői, fontosabb irodák, informatikai központ, pénztár, érték-irattár, energia elosztók, technológiai beavatkozás lehetőségei, stb.)

fizikai védelem (pl. anyag, méret, megfelelőség, kerítések, kapuk, sorompók, héj- és felületvédelem - tető, földem, falazat, padozat -, nyílászárók - ajtók-ablakok -, rácszat, üvegfelületek, zárok, kulcsok, stb.)

elektronikus védelem és elemei, pl. riasztó rendszer, (mozgás-nyitás-törés érzékelők) távfelügyelet, tárgyvédelem, térvédelem,) beléptető- és kamerás megfigyelő rendszer, tűz- és oltó rendszer, stb.)

közművek és elosztók (víz, gáz, áram, fűtés, csatorna, stb.)

az informatikai rendszer biztonsági jellemzőinek felmérése kimondottan a megbízó szándékától, igényétől függ (pl. fizikai környezet, szabályozás, egyes műveletek, biztonsági mentés, hardver és szoftver nyilvántartás, jogosítások, kódkezelés, stb.)

személyforgalom (dolgozók, vendégek, ügyfelek, beszállítók, takarítók, kártyakezelés, munkaidőn túl tartózkodás, stb.)

gépjárműforgalom (személygépkocsik, haszongépjárművek) vasúti forgalom (szerelvény ellenőrzés a MÁV előírásai szerint)

anyag- és áruforgalom (volumen, kurrens-jövedéki áruféleségek, bizonylatok, szállítólevelek, plombák, áruátvétel, rakodás, tárolás, hulladék-veszélyes hulladék kezelés, raktárak, üzemanyagok, stb.)

a vagyonvédelmi szolgálat (szabályozottság, szervezettség, felszerelés, elhelyezés, szolgálati formák, fontosabb tevékenységek pl. kulcs-, okmánykezelés, stb.)

adatkezelés, titokvédelem (pl. rezsim intézkedések és érvényesülésük, személyes adatok kezelése, stb.)

biztonsági szabályozás, tervek (pl. SZMSZ-ben és kapcsolódó rendelkezésekben, katasztrófa-, tűzriadó-, bombariadó-, kiürítési tervek, stb.)

közlekedés (pl. szabályozottság, belső úthálózat, közlekedési jelzések, parkolás, forgalmi viszonyok, stb.)

Ha megtörtént a tények megállapítása és értékelése, a következő lépés a megalapozott ésszerű javaslatok megtétele, azoknak az intézkedéseknek az összefoglalása, amelyek határidőhöz kötött megvalósítását már a tervezéskor figyelembe lehet venni.

A határidőhöz kötött megvalósítás azt jelenti, hogy az egyes feladatokat fontosságuk szerint általában – azonnal, közepes-, vagy hosszabb távú – határidővel ütemezik, nem utolsósorban a pénzügyi feltételek rendelkezésre állása miatt.

A megbízói oldalon gyakran nem a szakmai szempontokat helyezik középpontba, hanem sokkal inkább a megvalósítás pénzügyi vonzatait.

Ha nagyobb esélyt akarunk adni a biztonság érdekeinek, el kell érünk, hogy a megbízók elfogadják a szakmai érveléseket. Ez különösen akkor kivitelezhető, ha elsősorban olyan szervezési intézkedéseket javaslunk, amelyek nem igényelnek pénzügyi ráfordítást.

Emellett természetesen lehetségesek olyan tennivalók is, amelyekhez elengedhetetlenek pénzügyi források. Ebben az esetben nem megkerülhető követelmény, hogy ez csak – a sokszor elcsépelet kifejezéssel élve – az ésszerű takarékoság betartásával oldható meg, amelynek egyik alapvetése, hogy kizárólag objektív megállapításokra alapított, valós biztonsági szükségletek kielégítéséről lehet szó.

Az előzők szerint definiált szükségletek alapján történik meg a folyamat lezárásaként a biztonsági koncepció megfogalmazása.

A koncepció tekinthető egyfajta konszenzusnak, tartalmát a megbízó végül, mint saját véleményét és szándékát hozza az érdekeltek tudomására, ezzel elvárja, hogy az a gyakorlatban megvalósuljon.

A koncepció összefoglalóan tartalmazza:

stratégia célként az elérni, megtartani és továbbfejleszteni kívánt optimális védelmi szint megfogalmazását,

meghatározza a szükséges az őrzés- és védelmi rendszert,

annak szükségleteit, azaz komplexitásának megfelelően szervezeti feltételeit, humán erőforrásait, és eszközrendszerét, szervezettségét, szabályozottságát, eljárási rendjét, valamint módszereit.

A megbízó belső normái meghatározzák az őrzés, a vagyonőrök kötelezettségeit, amelyek általában szabályzatok, utasítások formájában kerülnek kiadásra.

Jelentőségük abban rejlik, hogy alapvetően a szokásos állapotról, a folyamatos tevékenységről rendelkeznek, és emellett tartalmazzák az ettől eltérő állapotra vonatkozó előírásokat, vagy utalnak az erre az időszakra vonatkozó tervekre, illetve azokat mellékletként foglalják magukba. Tipikus példája ennek a megoldásnak a tűzoltási szabályzat és a tűzriadó terv viszonya.

A biztonsági szabályrendszerhez értelemszerűen hozzá tartozik valamennyi veszélyeztetett területre, tevékenységre vonatkozó előírás, akár önállóan, akár más norma részeként jelenik meg. Gyakori vagyonvédelmi szabályzat kiadása, amely fejezetenként tartalmaz lényegi kötelezettségeket pl. személy- és gépjármű beléptetés, ingóságok kivitele, különböző felvételek készítése, rendkívüli események eljárásai. Önállóan jelenik meg általában az informatikai biztonsági szabályzat, az adatkezelési szabályzat, vagy a titokvédelmi rendelkezések, de arra is van példa, hogy a kulcskezelés is szabályzatként kerül kiadásra.

A biztonsági tervek olyan jövőbeni prognosztizált – rendkívüli - események bekövetkezésére készülnek, amikor rendkívül tudatos, összehangolt elsősorban mentési, illetve kárenyhítési-elhárítási feladatokat kell kötelező érvénnyel végrehajtani.

A tervek elkészítéséről jogszabályok³² rendelkeznek, így előírnak kötelező tartalmi elemeket, mint pl. alapul a tűzoltási szabályzatokat, és azok részeként a tűzriadó terveket. Vannak olyan tervek is, amelyek a biztonsági szakma igényessége következtében jöttek létre, a gyakorlatban kimondottan elfogadott reprezentánsa ennek a bombariadó terv, amely sajátos tartalmán túl integrál több más tervre vonatkozó ismérveket is.

Bár ezek a tervek különböző ágazatokhoz tartozóak, azonban rendkívül sok közös, egymáshoz illeszkedő rendelkezést tartalmaznak.

Ha azt vizsgáljuk, hogy van-e különbség egy tűzriadó tervben, menekítési tervben, vagy bombariadó tervben leírt kiürítés között, akkor, az épület szervezett, gyors elhagyása tekintetében egyértelműen nemleges választ tudunk adni. Ha viszont a kiürítés okához kapcsolódó feladatokat tekintjük át, akkor már differencia állapítható meg, pl. kell-e oltani, zárva, vagy nyitva kell hagyni az épületet, stb.

Ahhoz, hogy a koncepció végrehajtási utasításaként értelmezhető rendelkezések – szabályzatok, tervek – megvalósíthatók legyenek, meg kell határozni, hozzá kell rendelni

³² pl. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény , illetve a tűzvédelmi szabályzat készítéséről szóló 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet

feltételrendszerét, a későbbiekben részletezendő előerőt, annak feladatait, a végrehajtás módozatait, a szükséges eszközöket.

Ha az őrzés megkezdését megelőző állapotot, okok összességéként értelmezzük, akkor később okozati eredményként jelenik meg a hatékony őrzés, illetve védelem ellátása. Ez akkor igaz, ha nem a megkezdett biztonsági szolgáltatást követően, és már teljesítés közben kerül sor a tevékenységet meghatározó információk feltárására, és hasznosítására, ekkor jellemzően már korrekciókra van, lehet szükség.

Kedvező a helyzet akkor, ha pl. ún. zöldmezős beruházáskor már a tervezés időszakában érvényre lehet juttatni a biztonság követelményeket, így lényegesen kedvezőbb, gazdaságosabb, a működési feltételek alakíthatók ki, ráadásul kevésbé van szükség utólagos kivitelezésre, beruházásra.

– **Az őrzés és a védelem**

Az őrzés és a védelem mind a szakmai nyelvzetben, mind a köznyelvben gyakran egymás helyettesítőjeként, szinonimájaként, vagy rokon értelemben használandó, sőt az ebből képzett őrzésvédelem, biztonságvédelem kifejezések is gyakran előfordulnak.

A szóhasználat, a szókapcsolatok valóban szoros összefüggésre utalnak, hiszen valamennyi az objektumokkal kapcsolatos olyan biztonsági tevékenységek markáns megjelölésére szolgál, amelyek a gyakorlatban egymás nélkül nem léteznek. Ugyyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy az őrzés és a védelem két – tartalmában és időszerűségében - eltérő biztonsági tevékenység.

Irányadóként szükséges előre bocsájtani, hogy az objektum szokásos állapotában őrzési tevékenység valósul meg, azonban ha biztonságot befolyásoló esemény – rendkívüli esemény – következik be, akkor az őrzést fel kell váltania a védelemnek, mint magasabb biztonsági fokozatnak.

– **Az objektumőrzés**

Ha górcső alá vesszük egy objektum szokásszerű állapotát, amikor csak a mindennapi események történnek, akkor a biztonság szempontjából egyfajta idilli nyugalom, képletesen béke van. Ekkor tehát nincs szükség különösebb beavatkozásra.

Ebben a biztonságos időszakban kiegyensúlyozottak, veszélymentesek a működési körülmények, tulajdonképpen idézőjelben alapfokú biztonsági tevékenységre van csak szükség. Azért idézőjelben, mert ennek is igényesen kell eleget tenni, bármennyire is minimális szintűek a kockázati tényezők.

Az őrzés összetett, több olyan tényezőből álló tevékenység, amelyek egymással is kölcsönhatásban vannak, egymás nélkül nem léteznek.

Az objektum fogalmának előzőek szerinti tisztázása során korábban indokolt volt a definíció alkotó elemeként foglalkozni az őrzés folyamatosságával, amely az előzőekben jellemzett állapot fenntartására, különböző veszélyhelyzetek megelőzésére irányul. A folyamatos jól látható, kívülálló számára könnyen érzékelhető őrzés betölti a megelőzési funkciót, kellő visszatartó hatással rendelkezik.

A folyamatos őrzést kellő létszámmal, olyan szakemberekből álló személyzettel kell teljesíteni, akik erre képesek és egyúttal jogosultak. Képesek azért, mert kellő szintű, számon kérhető szakmai ismeretekkel rendelkeznek, fizikálisan és pszichésen alkalmasak arra, hogy intézkedéseiknek érvényt szerezzenek, jogosultak azért, mert rendelkeznek a törvény által előírt vagyonőri igazolvánnyal³³.

A tevékenység jogszerűségéhez elengedhetetlenül hozzátartozik az, hogy a vagyonőrök intézkedéseik alkalmával betartják a jogszabályi követelményeket, de nem utolsósorban az is, hogy foglalkoztatási körülményeik, munkajogi hátterük törvényes, rendezett.

Ha kizárólag a pénzügyi feltételek határozzák meg az őrzési feladatokat ellátó állomány létszámát, és a biztonság érdekei csupán másodlagosak, perifériára szorulnak, akkor ez kockázati tényezőként utóbb súlyos következményekhez vezethet.

A biztonsági személyzet munkájához nélkülözhetetlen a vagyonőrök speciális személyes felszerelése, és az általuk kezelt különböző rendeltetésű biztonságtechnikai, épületüzemeltetési berendezések.³⁴

A szakmai törvény több jogosultságot biztosít a vagyonőrök részére azzal, hogy az állampolgárok számára tiltott eszközök³⁵ alkalmazását teszi lehetővé³⁶.

A hatékony objektumőrzéshez az élőőröknek - a vagyonőröknek - és az általuk használt, kezelt biztonságtechnikának megfelelő arányban kell rendelkezésre állnia, az egyedi sajátosságokhoz, szükségletekhez igazítva.

Elfogadott elv, hogy egyre inkább technikával kell kiváltani a biztonsági személyzetet, vagyis az objektív oldalt kell erősíteni, ezáltal lehet a szubjektivitás lehetőségét csökkenteni. Hiába áll rendelkezésre korszerű jelző rendszer, ha kezelője bármely okból nem, vagy nem kellő időben észleli a rendellenességet, ennek következtében ab ovo nem lehetséges az eredményes intézkedés.

Hazai gyakorlatukban általában az állapítható meg, hogy az eszközellátottság bár fejlődőben van, de mennyiségében és minőségében elmarad a kívánatos mértéktől, ugyanis a nagy elánnal megtörtént első telepítéseket nem követte kellő időben a technika korszerűsítése, cseréje, mindez oda vezet, hogy egyre gyakoribbak a meghibásodások, az üzemben kívüli időszakok.

A harmadik generációs, intelligens rendszerek nem pusztán észlelik a jelenséget, nem csak jelzik és felkínálják az ember számára a szükséges intézkedési lehetőséget, hanem programjuk szerint elektronikus parancsok kiadásával beavatkoznak a folyamatba. Az ember – pl. a diszpécser – szerepe „csak” az, hogy felügyeli a reparációs folyamatot.

Az objektumőrzés tartalmi elemeinek összefoglalása az alábbi definíciót eredményezi:

³³ SzVMt. 6. § (1) bekezdés

³⁴ A vagyonőrök személyes felszerelését és az általuk kezelt biztonságtechnikai eszközöket a jegyzet a szolgálat átadás-átvétel fejezetében sorolja fel.

³⁵ A 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet tartalmazza a közbiztonságra veszélyes eszközöket, közöttük szerepel a gázspray és a gumibot

³⁶ SzVMt. 27. § (4) bekezdés

- jogszabály által megalapozott, törvényes tevékenység, intézkedések összessége,
- amely komplex módon - biztonsági személyzettel és biztonságtechnikai eszközök alkalmazásával – történik,
- amelynek célja a személy- és vagyonbiztonságot sértő, vagy veszélyeztető események, cselekmények megelőzése, kifejlődésének megakadályozása, végső soron a biztonsági szint fenntartása,
- ennek eredményeképpen a létesítmény zavartalan, rendeltetésszerű működésének biztosítása.

A tapasztalatok azt igazolják, hogy a kriminalitáshoz – gyakoriságához, következményeihez – képest lényegesen nagyobb jelentősége van az objektumok üzemeltetésének zavartalanságához, a működés folyamatosságához fűződő megbízói érdekeknek. Egyszerű példával élve egy rövid időre történő hálózati kimaradás, technológiai leálláshoz vezető üzemzavar nyomán keletkezett kár sokszorosan meghaladja egy alkalmi lopás kárértékét.

A szolgálat intézkedései mindinkább eltolódnak az épületfelügyelet irányába, ennek rendszereit felügyelik, kezelik, különböző kijelzők, műszerek értékeit értelmezik és regisztrálják. A vagyonőrök gyakran csak kiegészítő képesítésekkel, – pl. tűzjelző rendszer-, lift- és kisnyomású kazán kezelés - felelnek meg a szolgálati hely követelményeinek, Hozzájárul kötelezettségeikhez az is, hogy jogszabály írja elő az időszakos munka- és tűzbiztonsági oktatáson való részvételüket, amelyről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Ha hosszabb időszakban eseménymentes az objektum őrzése, a biztonságért felelős személyzet akkor sem ülhet a babérjain, mert bár kétségtelenül eredményesnek bizonyult a megelőzés a múltban, azonban nem, vagy nem kizárólagosan rajta múlik egy nem várt esemény bekövetkezése. Éppen ezért állandó készenléti állapotot kell fenntartani.

Tekinthető ez a helyzet egyfajta felkészülésnek a jövőbeni eseményekre, az őrzés időszakában kerül sor a védelmi gyakorlatok lebonyolítására, a modellezett, prognosztizált szituációk bekövetkezésére kidolgozott biztonsági tervek elsajátítására.

– A pénz- és értékszállítás, kísérés

Pénzszállításról természetesen nem beszélhetünk a pénz, mint fizetőeszköz léte előtt. Értékei azonban az embernek mindig voltak. Régészeti leletek alátámasztják, hogy már az őskori ember is magával vitte új táborhelyére, vagy lakhelyére a számára értékkel bíró tárgyakat. Ezek persze nem kincsek voltak a szó mai értelmében, de kincset értek az ember számára. Gondoljunk a használati tárgyakra, fegyverekre, szerszámokra, kultikus jelentőséggel bíró tárgyakra.

A kereskedelem kialakulása volt az az időszak, amikor az értékek szállítása jelentőssé kezdett válni. Pénz ugyan még nincs, de a cserekereskedelemben már szállítani kell. Ahogy a szállítás megindult, azzal egy időben megindult a szállítmányok dézsmálása, elrablása is. Amikor pedig több törzs felségterületén is keresztül kellett mennie a szállítóknak, feltétlenül szükségessé vált a szállítmányok fegyveres kíséréte, védelme. Ezt eleinte maguk a szállítók vállalták fel, később szakemberekre volt szükség, hiszen az árutermelés ezt megkívánta.

Igazán modern, specializált pénz- és értékszállításról a XIX. század 70-es, 80-as éveitől beszélhetünk. Ez időtől már általánossá vált (először az Egyesült Államokban, majd az Egyesült Királyságban) a kizárólag e hivatásnak élők csoportja, a speciális szállítóeszközök készítése és használata, s olyan munka- és szolgálatsszervezési megoldások, amelyeket alapvetően a tapasztalat hozott létre és céljuk a bűncselekmények megelőzése, meggátlása volt. Az alkalmazott megoldások közül igen sok rossznak bizonyult. A hivatás gyakorlói képesek voltak átlépni saját árnyékukat és rugalmasan reagálni az ilyen jelenségekre. Miután elméleti munkák eleinte nem születtek e tárgykörben, csak a gyakorlatra lehetett alapozni.

A pénz- és értékszállítás tárgyalása előtt szükséges néhány ismérv meghatározása, illetve pontosítása, amelyek e tevékenységgel függnek össze.

– **A pénz- és értékszállításához kapcsolódó fogalmak**

Pénz- és értékszállítás: A pénz vagy érték szállítása két objektum között polgári jogi szerződés alapján.

Szállításkísérés: Pénz, érték nagy értékű vagy veszélyes szállítmány kísérése polgári jogi szerződés alapján.

Pénz: Magyar vagy külföldi készpénz – bankjegy vagy érme- a maga fizikai valóságában (Nem számítjuk ide a pénzhelyettesítő eszközöket, pl: csekk, utalvány bankkártya stb.)

Érték (Vagyonvédelmi szempontból): Olyan tárgy vagy tárgyak meghatározott csoportja, amely, vagy amelyek viszonylag kis tömegük ellenére jelentős értéket képviselnek.

Ide sorolhatók: pénzhelyettesítő eszközök, részvények, értékpapírok, nemesfémek, ékszerek, drágakövek.

Ide sorolhatók továbbá a kiemelkedő képzőművészeti alkotások, értékes vagy pótolhatatlan múzeumi tárgyak, értékes gyűjtemények stb. – általában MABISZ által kiadott irányelvekben az 1. és 2. vagyoncsoportban feltüntetett tárgyak.

A pénz- értékszállítás szempontjából nem tekinthetjük értéknek az egyéb szállítmányokat (műszaki cikkek, élelmiszerek stb.), annak ellenére, hogy ezek is rendelkeznek értékkel.

A szállítmánykísérés szempontjából viszont már értéknek tekintjük őket, ha kísérésüket személy- és vagyonőrök végzik.

Nagy értékű szállítmány (vagyonvédelmi szempontból): minden olyan árutömeg (esetleg pénz) vagy tárgy, amelyet értéke folytán a tulajdonos vagy a szállító személy- és vagyonőrök kísérése mellett szállít vagy szállítat.

Veszélyes szállítmány (vagyonvédelmi szempontból): az emberekre vagy a környezetre fokozott veszélyt jelentő anyag (anyagok) amelyeket a tulajdonos vagy a szállító személy- és vagyonőr kísérése mellett szállít vagy szállítat.

Szállítás: A pénz vagy érték elvitele és megvédése a vagyonőrök által – maga fizikai valóságban- két objektum között.

Kísérés: A mások által szállított szállítmány kísérése és megvédése a személy- és vagyonőr által két objektum között. Bár a két fogalom hasonlít egymásra, de rendkívül lényeges különbségek vannak közöttük.

– **Pénz- és értékszállítás – szállítmánykísérés közötti eltérések**

	Szállítás	Kísérés
1.	A vagyonörök szállítják és védik a pénzt vagy értéket.	A vagyonörök nem szállítják, csak védik a szállítmányt.
2.	A vagyonörök végzik (kevés kivétellel) a be- és kirakodást.	A kísérők nem vesznek részt a be- és kirakodásban.
3.	A pénz vagy érték a szállítás idejére a vagyonvédelmi cég birtokába kerül.	A szállítmány nem kerül a vagyonvédelmi cég birtokába a szállítás idejére.
4.	A szállítóeszközöket a vagyonvédelmi cég biztosítja, ő felel azok alkalmasságáért.	A szállítóeszközöket a tulajdonos vagy a szállító biztosítja, és felel azok alkalmasságáért.
5.	A vagyonvédelmi cég minden kárért felel, amely a szállítás során következett be, akár el tudta volna háritani, akár nem.	A vagyonvédelmi cég csak olyan károkért felel, amelyet a kísérőknek el kellett volna tudni háritani, de azt valamilyen ok miatt nem tették.
Pl.	Ha a pénzszállító cég alkalmazottaitól egy géppisztolyos bűnöző csoport elrabolja a szállítmányt, a vagyonvédelmi cég köteles megtéríteni a kárt, akkor is ha a vagyonöröknek semmi esélyük nem volt a pénz vagy érték megvédésére.	Ha a szállítótól ugyanez a géppisztolyos bűnöző csoport elrabolja a szállítmányt, a kísérést biztosító vagyonvédelmi cég nem felelős, és nem köteles megtéríteni a kárt, legfeljebb csak abban az esetben, ha a kísérést végzők összejátszottak a támadókkal, vagy megszegték a kíséretre vonatkozó szabályokat.
6.	A szállítmányra a biztosítást a vagyonvédelmi cég köti meg.	A szállítmányt a biztosítást a tulajdonos vagy a szállító köti meg. A vagyonvédelmi cég csak az alkalmazottaik tevékenységére köt biztosítást, ha azok tevékenysége vagy mulasztása folytán keletkezik kár.

– **Rendezvénybiztosítás**

Az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltozott az egyéni szabadság és a köz- és magán vagyon védelmét igénylők száma, amely jelzi, hogy a társadalmi viszonyok állapota szükségessé teszi a védelem legkülönbözőbb formáinak kialakítását. Az igényelt védelemben a hatósági rendvédelmi szervezeteken kívül szerepet kapnak a civil biztonságvédelmi cégek és személyek.

Magyarország Alaptörvénye minden állampolgára számára biztosítja a személyi sérthetlenséget, a gyülekezés szabadságát és ennek keretében jogokat biztosít ezek megvédésére. A védelem megválasztásának formája és milyensége az állampolgár döntésének része lett, amellyel széleskörűen élhet.

Az élet minden területén megvalósuló személy és vagyonvédelem, valamint rendezvénybiztosítás speciális felkészítést igénylő terület, amelyet nem lehet szakértelem nélkül végezni. Komoly felelőssége mindenkinek e területen, hogy a védelemi tevékenység, a megtett intézkedés szakszerű, gyors és határozott legyen, hiszen ennek elmulasztása, vagy a jogszerűtlen megvalósítása emberi életetekbe kerülhet, és jelentős anyagi károkat okozhat.

Évtizedes gyakorlati példák igazolják, hogy a személy-, és vagyonvédelmet, ezen belül a rendezvénybiztosítást kellő hatékonysággal csak jól felkészített, és erre a célra kiképzett szakemberek tudják ellátni.

– **A rendezvények**

– ***A rendezvény fogalma***

Az elmúlt évtizedek változásai lehetőséget teremtettek arra, hogy a legkülönbözőbb célokkal kisebb-nagyobb tömegeket megmozgató rendezvényeket szervezzenek az állami szerveken kívül a pártok, tömegszervezetek, egyházak, magánszemélyek és más civil szervezetek. A rendezvény szervezése széleskörűen elterjedt, és szinte minden esemény (sport, kulturális, gazdasági, stb.), évforduló alkalmával kisebb vagy nagyobb csoport, nyílt vagy zárt területen, rövidebb-hosszabb időtartamban vehet részt ezeken.

A rendezvény fogalma: egy adott szempont szerint, valamely szervezet vagy magánszemély által rendezett társasági esemény, közös összefövetel, ahol a különböző emberek valamilyen célból találkoznak, alkalmi-, állandó- vagy folyamatos jelleggel.

– **A rendezvénybiztosítás fogalma, célja**

A rendezvényeket sok esetben megzavarták olyan személyek, csoportok, akik nem értettek egyet a rendezvény céljával, elítélték az azon résztvevőket. Többször – főleg sportrendezvényeken – olyan személyek, csoportok jelentek meg, akik zavarkeltés, rendzavarás (balhé) céljával vettek részt a rendezvényen.

A kedvezőtlen tapasztalatok miatt a szervezők egyre szélesebb körben vették igénybe a rendőrség, illetve a biztonságvédelmi civil szervezetek szolgáltatásait a rendezvények zavartalanságának biztosítása érdekében.

A rendezvénybiztosítás fogalmán azon intézkedések és tevékenységek összességét értjük, amely kisebb-nagyobb csoportokat, tömegeket vonzó események zavartalansága, a rendezvényen résztvevők személyi és vagyoni biztonságának megőrzése érdekében kerülnek alkalmazásra.

A rendezvénybiztosítás célja, hogy az esemény zavarmentesen kerüljön lebonyolításra és minden jelenlévő nyugodt körülmények között vehessen részt a programon.

A rendezvénybiztosítás **általános céljai**:

- a rendezvény zavartalanságának biztosítása,
- a rendbontásra irányuló törekvések megakadályozása,

- a rendbontást előidéző személyek kiszűrése, és a rendőri szervekkel együttműködve ezen személyek kiemelése,
 - az illetéktelen személyek távoltartása,
 - a rendezvényen megjelenő vezetők, védett személyek testi épségének a biztosítása.
- a) A **gyülekezési törvény** a gyülekezési jogot mindenkit megillető alapvető szabadságjogként kezeli, amelyet a Magyarország elismer, és biztosítja annak zavartalan gyakorlását. A gyülekezési jog gyakorlása keretében különböző rendezvények tarthatók, amelyekben a résztvevők szabadon kinyilváníthatják véleményüket, azonban nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást. A gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A törvény meghatározza a rendezvény szervezésével és megtartásával kapcsolatos teendőket is.

b) A **rendőrségről szóló törvény** részletesen meghatározza azokat a feladatokat, amelyek a közbiztonság és a belső rend védelme körében államigazgatási és rendészeti területen jelentkeznék. A teendők között szerepel a közbiztonságra veszélyes eszközökkel és anyagokkal kapcsolatos hatósági, valamint a közterületek rendjének fenntartásával kapcsolatos feladatok.

A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekményekkel szemben és segítséget nyújt a rászorulóknak.

A rendőrség a közbiztonság érdekében kérheti, és igénybe veheti a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet segítségét és a birtokában lévő eszközöket.

A törvényi felhatalmazás alapján a rendőrség a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a meghatározott nyilvános helyen, vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket, vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A rendezvény biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése érdekében a meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét a rendőrség átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti.

A rendőrség a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azokat a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

c) A **sportról szóló törvény** az állam feladataként határozza meg az állampolgárok testneveléshez és sportoláshoz fűződő joga gyakorlati megvalósulását és a civil szervezetek keretében kifejtett, tisztességes és az esélyegyenlőség jegyében is folytatott sporttevékenység támogatását. Az állam feladata többek között, hogy hozzájáruljon a sporttal kapcsolatos önvészélyeztető káros tendenciák csökkentéséhez, gondoskodjon a sportrendezvények biztonságáról, a sportolói személyiségvédelemről, a sport-huliganizmussal szembeni fellépésről.

A törvény rögzíti, hogy az **állam gondoskodik** a sportrendezvényeken a közbiztonságról, hozzájárul a sportrendezvények biztonságos lebonyolításához. Egyértelműen meghatározza a sportrendezvény szervezési és biztosítási feladatok végrehajtásának feladatait. Részletesen

kifejti a szervező és a rendező teendőit, felelősségük határait, a beléptetés, az eltiltás, a nézői viselkedés, illetve a kamerás megfigyelés rendjét.

Kiemelt megállapításként határozza meg a törvény, hogy a **sportrendezvény előírások szerinti lebonyolításáért, biztosításáért a szervező, illetve a rendező tartozik felelősséggel**. A szervező köteles megtenni, vagy az illetékes hatóságnál kezdeményezni minden olyan intézkedést, amely a rendezvényen résztvevők személyi- és vagyonbiztonságának megóvása, illetve a bűnmegelőzés érdekében szükséges. A törvény szerint sportrendezvény csak olyan létesítményben szervezhető, amely - a sportrendezvény jellegére is tekintettel - a résztvevők személyét és vagyonát nem veszélyezteti.

– **A szakmai törvény vonatkozó rendelkezései**

a) a törvény hatálya kiterjed:

- az egyéni, valamint társas vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenységre, valamint a
- személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató személyre.

A törvény értelmében a személy- és vagyonvédelmi tevékenység rendőrhatalósági engedély megléte esetén folytatható.

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység a megbízó, illetve a biztonságvédelmi megbízott között létrejött polgári jogviszony keretében végzett személy- és vagyonvédelmi szolgáltatás, amelyet a megbízott a szerződésben átruházott jogok keretein belül végez.

b) A személy- és vagyonvédelmi tevékenység területei:

- ingatlan, illetve ingóság őrzése,
- rendezvény biztosítása,
- szállítmány kísérése, pénz- és értékszállítás,
- természetes személyek életének, testi épségének védelme,
- vagyonvédelmi biztonságtechnikai, mechanikai vagyonvédelmi rendszerek tervezése, telepítése, szerelése, üzemeltetése, felügyelete, javítása, karbantartása,
- a tevékenységek szervezése és irányítása.

A jogszabályok előírásai szerint a **rendezvények zavartalanságának biztosításáért mindig a szervezőnek kell felelősséget vállalnia!** A szervező dönti el, hogy rendőri biztosítást, civil biztonsági szolgálatok szolgáltatásait, vagy mindkettő egyidejű igénybevételét tervezi-e.

A jogszabályi előírás betartása érdekében a rendezvény szervezője köteles:

- a rendezvény jellegének megfelelően megtenni a szakhatóság felé a szükséges bejelentéseket, beszerezni az engedélyeket és megkötni a szerződéseket,
- megkötni a megbízási szerződést a megfelelő vagyonvédelmi céggel a rendezői feladatok elvégzésére,

- megszervezni a rendőrséggel, a rendezővel, a szakhatóság képviselőivel és egyéb közreműködőkkel a helyszínbejárást, pontosítani a rendezvény lebonyolításának részfeladatait, a felelősöket,
- meghatározni a közreműködői és rendezői létszámot és a feladatokat,
- biztosítani a közreműködők infrastrukturális igényeit, a szükséges technikai eszközöket.

A rendezvények fajtájától és méretétől függően különböző szintű jogszabályok írnak elő kötelező tevékenységet, amely a bejelentéstől a konkrét biztosításig terjed. A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá eső rendezvényeket illetően előírás, hogy legalább három nappal a rendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően kell bejelenteni, és írásban kérni az illetékes rendőri szervektől az adott rendezvény megtartásának az engedélyezését (pl. felvonulások, tüntetések, demonstrációk, békés összejövetelek, stb.).

A sport-, kulturális és családi eseményekkel kapcsolatos rendezvények megtartásához szükséges, hogy az **illetékes önkormányzattól** az adott közterületre vonatkozó **írásos engedélyt** beszerezzék a szervezők, mivel ennek hiányában a tervezett programokat nem lehet végrehajtani.

Egyes rendezvények esetén az esetleges rendkívüli események megelőzése érdekében az adott objektum felszereltségével (tűzbiztonság, illemhelyiségek, stb.) kapcsolatban állapíthat meg feltételeket az államigazgatási szerv (tűzoltóság, KÖJÁL, stb.) a vonatkozó jogszabályi előírások alapján.

Vannak olyan rendezvények, amelyeket a rendőrségnek kell biztosítani (pl. állami rendezvények), ugyanakkor sok esetben civil biztonsági cégek vállalják megbízás alapján az adott rendezvény zavartalanságának a biztosítását, ahol a rendőrség csak külön felkérésre kapcsolódik be az esetleges rendőri intézkedés foganatosítása céljából.

– **A rendezvénybiztosító jogai és kötelezettségei**

A rendezvények biztosításában résztvevő szervezeteknek és személyeknek tisztába kell lenniük jogosultságaikkal, mivel e nélkül tevékenységük és intézkedéseik bizonytalanná válhatnak.

a) A rendezvénybiztosító jogosult:

- a területre belépő vagy az ott tartózkodó személyt kiléte igazolására, a belépés, illetőleg a tartózkodás céljának közlésére, jogosultságának igazolására felhívni;
- a jogosultság igazolásának megtagadása, illetőleg a közölt adatok valótlanosága esetén a belépést megakadályozni, a bent tartózkodást megtiltani, az érintett személyt távozásra felszólítani;
- a területre belépő személyt - különösen testi sérülés okozására alkalmas tárgyak bevitelének megakadályozása érdekében - csomagja tartalmának bemutatására felszólítani;
- az érintett személyen és csomagján kizárólag fémtárgyak kimutatására alkalmas eszközt alkalmazni, ennek elutasítása esetén a rendezvényen való részvételt megtiltani;

- a területen tartózkodó vagy onnan kilépő személyt csomagja tartalmának, járművének, valamint szállítmányának bemutatására felhívni;
- a jogsértő személyt magatartása abbahagyására felhívni;
- a rendezvény megtartását akadályozó vagy zavaró, annak biztonságát veszélyeztető, illetve az ott jogellenesen tartózkodó személyt kilétének igazolására felszólítani, rendezvényen való részvételét megtiltani, távozásra felszólítani, a rendezvényről kivezetni;
- vagyonvédelmi biztonságtechnikai eszközöket, rendszereket alkalmazni;
- a területre belépők ellenőrzésére fegyver-, illetve robbanóanyag-kutató műszert alkalmazni és a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök bevitelét megtiltani,
- minden olyan törvényes intézkedést foganatosítani, ami rendezvény zavartalanságát, a résztvevők biztonságát biztosítja, illetve az esetlegesen kialakult konfliktus elterjedését megakadályozza.

A jogosultságok ismerete és betartása lehetőséget biztosít arra, hogy a személy- és vagyonőr intézkedése szakszerű legyen, és helyes alkalmazásukkal elkerülje a kritikus helyzeteket.

b) A rendezvénybiztosító kötelességei:

- a jogszabályokban előírtak maradéktalan betartása;
- a megbízásra vonatkozó biztosítási terv elkészítése (alapvetően a biztonsági vezető feladata);
- a megbízó által a szerződésben meghatározott feladatok (pl. személy-, csomag-, gépjármű átvizsgálás, stb.) végrehajtása;
- rendzavarás esetén a jogszabályban megengedett arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazható, valamint a jogos védelmi helyzetben a megengedett védelmi eszközöket (gumibot, gázspray, örkutya) lehet igénybe venni;
- a titoktartási kötelezettség betartása;
- a személyiségjogokra vonatkozó előírások betartása a rendezvénybiztosítás teljes időtartama alatt, illetve azt követően;
- a szervezővel és a hatósági és rendvédelmi szervekkel a kapcsolat folyamatos fenntartása;
- a hatóság által foganatosított intézkedések végrehajtásának segítése;
- a meghatározott jelentések időbeli megtétele.

A rendezvénybiztosítás előkészítésekor minden olyan adat, információ, nyilatkozat, jelenség, körülmény, tárgy nagy jelentőséggel bír, mely közvetve vagy közvetlenül hat védelmi szempontból a rendezvény szervezésére, biztonságos lebonyolítására.

Az adatgyűjtésnek ki kell terjedni a rendezvény céljára, a helyszín elhelyezkedésére, a környezetre, a kommunális ellátottságra, a várható időtartamra, a résztvevők összetételére, létszámára, a rendezésben közreműködő más szervek, szervezetek megnevezésére, ezekkel a kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás módjára, az együttműködés lehetőségeire.

- **A rendezvénybiztosítás gyakorlati végrehajtása**
- **Eligazítás**

A szolgálatba lépés ideje mindig akkor kezdődik, amikor a biztosításban résztvevők a vezénylési időre a rendezvény helyszínén **szolgálati feladatra megjelennek**. A rendezvénybiztosítási tervben foglaltak szerint a kijelölt vezető megtartja a szolgálatba lépők eligazítását.

Az eligazításban **ismertetni kell** a rendezvénybiztosítási terv azon részeit, konkrét feladatait, amelyeket a biztosításban résztvevő személyeknek a feladatuk ellátásához szükséges. Ekkor kell megtörténnie a létszámellenőrzésnek, feladatelosztásnak, feladat meghatározásnak, valamint a felszerelés átvételének, továbbá a biztonsági őr higiéniai, öltözete ellenőrzésének.

Szeszesital, kábítószer, vagy más bódító hatású szer fogyasztása esetén, vagy ezek hatása alatt lévő biztonsági őr szolgálatba vezénylése szigorúan tilos!

Az általános és speciális feladatokon túl itt kell ismertetni a személyre szóló feladatokat, a vezetési pontokon lévő vezetők nevét, a válságstáb tagjainak nevét, a rendkívüli intézkedéskor teendő intézkedések módját, a közérdekű telefonszámokat, a segélyhelyek, mentők, tűzoltók tartózkodási helyét, a hírösszeköttetés módját és rendjét.

Az eligazítást tartó vezetőnek meg kell győződnie arról, hogy a rendezvénybiztosításban résztvevő biztonsági őrok részletesen ismerik-e a feladataik helyszínét, a rendezői-, biztosítási-, válság- és kiürítési terveket.

– **Helyszín átvizsgálása**

Az eligazítást követően a rendezvény helyszínét és környékét minden esetben át kell vizsgálni. Nagy **figyelmet kell fordítani** az átvizsgálás során a nézőterre, irodákra, a VIP és sajtó képviselői részére kijelölt területekre, a különálló épületekre, büfékre, illemhelyekre, és minden olyan helyiségre, területre, amely potenciálisan veszélyforrás lehet. Az átvizsgálás során kiemelten kell ellenőrizni a menekülési útvonalak, kapuk, vészkijáratok használhatóságát.

– **Beléptetés**

A beléptetés **célja**, hogy ellenőrizhetővé váljon a rendezvényen részt vevők ott tartózkodásának jogossága. Beltéri rendezvények esetén a kapukon és bejáratokon történik a beléptetés. Kültéri rendezvények esetén különféle kordonokkal kijelölt belépési pontok vannak, amelyeken a résztvevőknek át kell haladniuk.

A beléptetés során **alkalmazhatók** különféle technikai eszközök, amelyek a belépők ellenőrzését, a belépőknél található fémeszközök ellenőrzését szolgálhatják (mágnes kapuk, kézi detektoros kereső eszközök és műszerek, csomagátvizsgáló röntgen).

A rendezvényre érkező személyek először a biztonsági őrral találkoznak, ezért nagyon fontos, hogy a beléptetés során a biztonsági őr udvarias, de határozott magatartást tanúsítson, mert ez a későbbiek során is bizalmat kelthet az esetleges intézkedések foganatosításakor.

Az olyan rendezvényre, amelyre **belépő** megléte előírás, csak azokat a személyeket lehet beengedni akik rendelkeznek az adott rendezvényre jogosító belépővel. A biztonsági őrnek meg kell győződnie a beléptetés során, hogy a belépni szándékozó rendelkezik-e érvényes belépővel, engedéllyel, meghívóval, és azok eredetiek-e.

A **belépés jogosultságának ellenőrzését** követően – amennyiben a rendezvényszervező meghatározta és szükséges - az előírások szerinti csomag-, és ruházat átvizsgálását is végre kell hajtani. Ennek során elsősorban a közbiztonságra veszélyes és tiltott eszközök, illetve egyéb előírás esetén a kép- és hangrögzítő eszközök, zászlók, szeszesital bevitelét kell megakadályozni. Az átvizsgálás megtagadása esetén a belépés biztonsági okokból megtagadható.

A rendezvény gépjárművel történő megközelítése esetén a gépjármű átvizsgálására is figyelmet kell fordítani.

– ***Térfigyelő rendszer alkalmazásának szabályai:***

A szervező külön jogszabályban meghatározott rendezvény ideje alatt a résztvevők személyi és vagyonbiztonsága érdekében annak helyszínén a résztvevő személyeket jogosult kamerával, vagy más képi adathordozóval megfigyelni, és a felvételt rögzíteni.

A kamerával való **megfigyelésről**, a rögzített adatok kezeléséről a résztvevőket jól látható helyen (hirdetményben, belépőjegyben, bérletben, stb.) **tájékoztatni kell.**

Szabálysértési, vagy bűncselekményi eljárás megindításához és lefolytatáshoz a szükséges adatok és információk biztosítása céljából a rendőrség kérheti a szervezőt, hogy a rögzített felvételeket 30 napig őrizze meg, minden egyéb körülmény esetén a felvételeket sportrendezvény, illetve alkalmi belépés esetén a távozástól számított 24 óra elteltével meg kell semmisíteni.

A rögzített kép-, hang-, valamint kép- és hangfelvételt felhasználás hiányában legfeljebb a rögzítéstől számított három munkanap elteltével meg kell semmisíteni, illetve törölni kell.

A kamerás megfigyelési rendszerrel felvett információkat a rendezvény területén erre a célra létesített helyiségben a szervező és szükség esetén a rendőrség kijelölt képviselője jogosult egyidejűleg, folyamatosan, összesítve figyelemmel kísérni. Az elektronikus megfigyelőrendszert működtető személy adatkezelőnek minősül és az adatvédelmi törvény előírásait be kell tartania.

A rögzített kép-, hang-, valamint kép-és hangfelvételt, valamint más személyes adatot csak az a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző személy jogosult megismerni, akinek ez a megbízási szerződéséből fakadó kötelezettségei érvényesítéséhez szükséges, és a jogsértő cselekmény megelőzése vagy megszakítása érdekében mellőzhetetlen.

Nem alkalmazható elektronikus megfigyelőrendszer olyan helyen, ahol a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen öltözőben, mosdóban, illemhelyen, egészségügyi szobában.

– ***Együttműködés a rendvédelmi és hatósági szervekkel***

A bűnmegelőzés és vagyonvédelem hatékonyságának növelése érdekében a vagyonvédelmi vállalkozások **folyamatosan együttműködnek** a rendvédelmi szervezetekkel (rendőrség, polgárőrség, NAV vám- és pénzügyőr szervei, katasztrófavédelem szervei, mentőszolgálat, közterület felügyelet), és az önkormányzatokkal. Az együttműködés formáját, módját a rendezvénybiztosítási tervnek részletesen tartalmaznia kell.

Az együttműködés kiemelt fontosságú területe az **összeköttetés rendjének, módjának meghatározása**, mivel ennek hiányában meghiúsulhat az illetékes szerv vagy hatóság értesítése, annak bekapcsolódása a feladat végrehajtásába. Az összeköttetés rendjét és módját minden érintett szervezetnek, szervnek, hatóságnak és személynek ismerni kell és az értesítendő személyek, szolgálatok nevét, értesítési telefonszámát jól látható helyen kell kifüggeszteni.

A rendezvény biztosítási feladatainak ellátása közben bekövetkezett esemény során a rend helyreállításába bekapcsolódó rendvédelmi szervek tevékenységét minden eszközzel segíteni kell. A rendvédelmi szervek tevékenységének akadályozása, a szükséges segítség megadásának akadályozása vagy elmulasztása törvényellenes magatartás.

– **Rendkívüli helyzet kezelése**

Rendkívüli esemény (közveszéllyel fenyegetés, bombariadó, verekedés, tűz, ájulás, rosszullet, halál, baleset, robbanás, tömegszerencsétlenség, hirtelen bekövetkezett rendkívüli időjárás változás, bűncselekményt elkövető személy észlelése, stb.) bekövetkezésekor az intézkedések foganatosításáért a rendezvény szervezője által megbízott személy vagy biztonsági szolgálat a felelős.

Rendkívüli esemény alatt a rendezvény funkcionális feladatainak ellátását akadályozó vagy megbénító, szándékos, vagy súlyosan gondatlan magatartások, illetve váratlan események összességét értjük, amely magában hordozza személyek életének, testi épségének veszélyeztetettségét, vagyoni kár és egyéb hátrány bekövetkezésének lehetőségét.

Nagyon fontos, hogy a résztvevőket a kellő mértékben és azonnal tájékoztassák a kialakult helyzetről, illetve a biztosításban résztvevő személyzet a rendkívüli esemény jellegének megfelelően foglalja el a kijelölt helyeket és határozottan lépjen fel, illetve intézkedjen.

A rendkívüli esemény bekövetkeztekor azonnal értesíteni kell az illetékes hatósági szerveket (rendőrség, tűzoltóság, mentők, katasztrófavédelem), tájékoztatva őket a bekövetkezett esemény helyéről, jellegéről, méretéről.

A gyors és határozott fellépés, intézkedés, tájékoztatás megelőzheti a pánik kialakulását, illetve a pánik lecsillapodását.

– **A természeti területek és értékek valamint a környezet védelme**

– **Természetvédelem**

A természeti értékek és természeti területek a nemzeti vagyon sajátos és pótolhatatlan részei. Fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása, a jelen és jövő nemzedékek számára való megőrzése az emberiség alapvető feladata. Az ember és természet közötti harmonikus kapcsolat kialakítása, a természet hatékony védelmének létrehozását igényli.

Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében.

– **A természeti értékek és a természeti területek általános védelme**

– ***Tájvédelem***

A táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban találhatók a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek.

A településrendezési terv tartalmazza a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását.

A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.

Külterületi ingatlan, különösen természeti terület belterületté, illetve beépítésre szánt területté minősítésére akkor kerülhet sor, ha annak következtében a táj jellege, esztétikai és természeti értéke nem károsodik helyreállíthatatlanul.

– ***A vadon élő élővilág védelme***

A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetekre vonatkozó rendelkezések kiterjednek a faj minden egyedére, annak valamennyi fejlődési szakaszára, alakjára, állapotára, részére.

Az élővilág részét képező élő szervezet, azaz egy állatfaj egyetlen egyedének elpusztításával is megvalósítható a természetvédelmi törvényben alapfogalomként meghatározott természeti érték veszélyeztetése, illetve károsítása.

– **Természeti területek körének meghatározása**

Természeti területnek minősül, amennyiben a természet közeli állapotnak (amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott) megfelel:

- az erdő, gyepek, nádasok, művelési ágú termőföld;
- a művelés alól kivettként nyilvántartott földterület, ha nem építmény elhelyezésére szolgál, vagy ha e törvény hatálybalépésekor, jogerősen jóváhagyott bányászati műszaki üzemi terv alapján nem áll bányaművelés alatt;
- a mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterület.

A természeti területek jegyzékét a miniszter az agrárpolitikáért felelős miniszterrel együtt közzéteszi.

A természeti terület kijelölésének tényét az ingatlan-nyilvántartásba fel kell jegyezni, a kijelölés feloldását követően a feljegyzést törölni kell.

A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.

A természet közeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni.

– ***A földtani természeti értékek általános védelme***

A földtani természeti értékek védelme a tájvédelmet, továbbá az élettelen és meg nem újítható természeti erőforrások, és az élővilág létfeltételeinek megóvását szolgálja. A földtani természeti értékek általános védelme kiterjed a földtani, felszínalaktani képződményekre, ásványokra, ásványtársulásokra, ősmaradványokra.

A természeti érték igénybevételével járó tevékenység, így különösen a beruházás, építés, létesítés tervezése, kivitelezése során biztosítani kell, hogy a földtani természeti értékek, valamint a nyilvántartott ásványvagyon csak a lehető legkisebb mértékben károsodjon.

– ***A természeti értékek és a természeti területek védelmével kapcsolatos eljárási szabályok***

Természeti területen a gyep és nádas művelési ág megváltoztatásához, a gyep, valamint a nád és más vízi növényzet égetéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

A körzeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének kiadásához a miniszter egyetértése szükséges.

– ***Természeti területek és értékek kiemelt oltalma, a védett természeti területek***

A védett természeti terület a védelem kiterjedtségének, céljának, hazai és nemzetközi jelentőségének megfelelően lehet:

- a) nemzeti park,
- b) tájvédelmi körzet,
- c) természetvédelmi terület,
- d) természeti emlék.

Nemzeti park az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagyobb kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése.

Tájvédelmi körzet az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb, általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és a természeti értékek megőrzése.

Természetvédelmi terület az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme. A védett láp, szikes tó természetvédelmi területnek minősül.

Természeti emlék valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület. A védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékeknek minősül.

Nemzeti park, tájvédelmi körzet létesítésére kizárólag a miniszter jogosult.

– ***Védőövezet***

Védett természeti területet - szükség esetén - védőövezettel kell ellátni.

Védett természeti területre vonatkozó szabályok:

tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.

védett természeti területen a táj és a természet esztétikai adottságának megóvásán túl tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja;

gondoskodni kell a vadon élő szervezetek, életközösségeik, a biológiai sokféleség fennmaradásához szükséges természeti feltételek, így többek között a talajviszonyok, vízháztartás megőrzéséről;

a terület vagy annak meghatározott része felett a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére repülés számára tiltott vagy korlátozott légtérrel kell kijelölni.

a helyhez kötött kültéri mesterséges megvilágítást külterületen, illetve beépítésre nem szánt területen - a közcélú közlekedési létesítmények biztonságos üzemeltetéséhez szükséges megvilágítástól eltekintve - úgy kell kialakítani, hogy a védett vagy a közösségi jelentőségű állatfajokat ne zavarja, veszélyeztesse, károsítsa.

A fenti kötelezettségek teljesítésére a természetvédelmi hatóság, vagy megkeresésére, az arra hatáskörrel rendelkező hatóság kötelezi az érdekelteket és meghatározza a kötelezettség teljesítésének módját, így különösen a tevékenység abbahagyását, az eredeti állapot helyreállítását, valamint határidejét.

Valamennyi védett természeti területre - az ott tevékenységet folytatókra kötelező erejű - természetvédelmi kezelési tervet kell készíteni. A természetvédelmi kezelési tervet 10 évenként felül kell vizsgálni.

Védett természeti területen lévő közúton a közlekedést (tartózkodást) - ha az a védett természeti területet vagy értéket zavarja, veszélyezteti, károsítja - a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére az ügyi hatóság korlátozza vagy megtiltja. Védett természeti területen vagy annak meghatározott részén a közlekedést és a tartózkodást - ha a védelem érdekei szükségessé teszik - a természetvédelmi hatóság korlátozhatja, illetve megtilthatja.

Védett természeti terület károsítása, veszélyeztetése vagy jogellenes zavarása esetén a természetvédelmi hatóság köteles az ilyen magatartás tanúsítóját a tevékenység folytatásától eltiltani.

Védett természeti területen a hatáskörrel rendelkező hatóság - szükség esetén a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére - építési, telekalakítási tilalmat, illetőleg egyéb, jogszabályban meghatározott használati korlátozást köteles elrendelni.

Fokozottan védett természeti területre történő belépéshez - a jelzett turistautak és tanösvények kivételével - a természetvédelmi hatóságnak az igazgatóság szakértői véleményének figyelembevételével kiadott engedélye szükséges. A külön jogszabályok alapján erre feljogosított személyek - feladatuk ellátásához szükséges mértékben - engedély nélkül beléphetnek.

Fokozottan védett természeti területen csak természetvédelmi kezelés engedélyezett tevékenység, továbbá - a lehetőséghez képest - a természetvédelmi hatósággal egyeztetett közvetlen élet- és vagyónvédelmi beavatkozás végezhető.

A tulajdonos, vagyonkezelő, használó köteles túrni a természetvédelmi hatóságnak, az igazgatóságnak, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szervnek a védett természeti érték, terület, valamint egyedi tájérték oltalma, tudományos megismerése, bemutatása érdekében végzett tevékenységét, így különösen a természetvédelmi érték vagy egyedi tájérték megközelítését, bemutatását, őrzését, állapotának ellenőrzését, és a hatósági tájékoztató, valamint eligazító táblák elhelyezését.

– **Környezetvédelem**

A környezetvédelem célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.

A környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő, megelőzze a környezetszennyezést, valamint kizárja a környezetkárosítást.

A környezethasználó felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

– **Együttműködés**

Az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, valamint más intézmények együttműködni kötelesek a környezet védelmében.

– **Tájékoztatás, tájékoztatás és nyilvánosság**

A környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek, a környezetkárosító tevékenységek és azok fontosságának megismerését.

Mindenkinek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat - mint közérdekű adatokat - megismerni.

– **A környezeti elemek egységes védelme**

A környezeti elemek egységes védelmébe beletartozik a föld, a víz, a levegő, az élővilág és az épített környezet védelme.

A környezeti elemeknek vagy azok rendszerének a veszélyeztető hatások elleni védelme érdekében védelmi övezetek jelölhetők ki.

A védelmi övezetekben - külön jogszabályok rendelkezése alapján - egyes tevékenységek korlátozása vagy tilalma, építési, anyag-felhasználási, területhasználati korlátozások és tilalmak, illetőleg rendszeres mérési és megfigyelési kötelezettségek rendelhetők el.

– ***A környezet védelmét szolgáló állami tevékenység***

A környezet védelmének jogi szabályozását, a környezet védelmével összefüggő jogok és kötelezettségek megállapítását és megtartásuk ellenőrzését, a környezet védelmének tervezését és irányítását az állam és a helyi önkormányzat szervei látják el.

A környezetvédelem állami feladatai különösen:

- a környezet igénybevételének, megóvásának, károsodása megelőzésének, veszélyeztetése megszüntetésének, helyreállításának, illetve állapota fokozatos javításának irányítása;
 - a környezetvédelem kiemelt feladatainak meghatározása;
 - a környezetvédelmi célok elérését szolgáló jogi, gazdasági és műszaki szabályozórendszer megállapítása;
 - a környezetvédelmi államigazgatási feladatok ellátása;
 - a feladatok végrehajtását megalapozó, a környezet állapotát és az arra gyakorolt hatásokat mérő-, megfigyelő-, ellenőrző-, értékelő- és információs rendszer kiépítése, fenntartása és működtetése;
 - a környezetvédelem kutatási, műszaki-fejlesztési, nevelési-képzési és művelődési, tájékoztatói, valamint a környezetvédelmi termék- és technológia-minősítési feladatok meghatározása, és ellátásuk biztosítása;
 - a környezetvédelem gazdasági-pénzügyi alapjainak biztosítása.
- ***A Nemzeti Környezetvédelmi Program***

A környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott Nemzeti Környezetvédelmi Program.

A Kormánynak a Program megújítására irányuló előterjesztés benyújtásakor az Országgyűlés előtt be kell számolnia a Program végrehajtásáról és a végrehajtás során szerzett tapasztalatokról.

– ***Országos Környezetvédelmi Tanács***

A környezetvédelem széles körű társadalmi és tudományos, szakmai megalapozása érdekében - legfeljebb 22 tagú - Országos Környezetvédelmi Tanács működik.

– ***A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatai***

A települési önkormányzat (Budapesten a Fővárosi Önkormányzat is) a környezet védelme érdekében:

- biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;
- önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;
- a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;

- együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, egyesületekkel;
- elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
- a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.
- A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében
- a települési önkormányzatokkal és az illetékes megyei területfejlesztési tanáccsal egyeztetve megyei környezetvédelmi programot készít, melyet a megyei közgyűlés hagy jóvá
- előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;
- állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban;
- elősegíti az önkormányzatok közötti egyezség létrehozását;
- javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.
- ***A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik:***
 - a füstköd-riadó terv,
 - a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása, valamint
 - a légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területek kijelölésével kapcsolatos eljárásban való közreműködés.

A fentiekben meghatározottak rendelettel történő megállapítása (c pont kivételével) Budapesten a Fővárosi Közgyűlés hatáskörébe tartozik.

A polgármester (főpolgármester) levegőtisztaság-védelmi feladatkörébe, illetőleg államigazgatási, hatósági hatáskörébe tartozik:

- a füstköd-riadó terv kidolgoztatása és végrehajtása;
- a füstköd-riadó terv végrehajtása során a légszennyezést okozó, szolgáltató, illetve termelő tevékenységet ellátó létesítmények üzemeltetőinek más energiahordozó, üzemmód használatára kötelezése, az üzemeltető tevékenységének, valamint a közúti közlekedési eszközök üzemeltetésének időleges korlátozása vagy felfüggesztése;
- a külön jogszabályban meghatározott szmog helyzet (füstköd-állapot) bekövetkezése esetén az érintett lakosság tájékoztatása a meglévő és várható túllépés helyéről, mértékéről és időtartamáról, a lehetséges egészségügyi hatásokról és a javasolt teendőkről, valamint a jövőbeli túllépés megelőzése érdekében szükséges feladatokról.
- **Települési önkormányzati környezetvédelmi alapok**

A környezetvédelem elősegítése érdekében a települési önkormányzat - Budapesten a fővárosi önkormányzat is - önkormányzati rendelettel önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre.

Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni.

– A kulturális örökség védelme

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, amely hazánk múltjának és jelenének pótolhatatlan, egyedi és meg nem újítható forrása, a nemzeti és az egyetemes kultúra elválaszthatatlan összetevője.

Tilos a kulturális örökség védett elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása; védelme közérdek, megóvása mindenkinek kötelessége.

A kulturális örökség védelméről szóló törvény szabályozza a kulturális örökség tárgyainak védelmére vonatkozó rendelkezéseket. Tartalmazza a védetté nyilvánítás közigazgatási eljárási rendszerét, a védelemre vonatkozó speciális rendelkezéseket, valamint a védetté nyilvánított kulturális javakkal kapcsolatos különleges előírásokat, továbbá a hatósági feladatokat ellátó Hivatal működésére vonatkozó jogosultságokat.

– A kulturális örökség védelmének tárgyai

– *Kulturális örökség*

Régészeti érdekű területek, régészeti emlékek, régészeti lelőhelyek, ezek védőövezetei, műemlékek, műemléki értékek és a műemléki területek, valamint a kulturális javak.

– *A kulturális örökség összetevői:*

A régészeti örökség: az emberi létnek 1711. előtt a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben keletkezett, érzékelhető nyoma, mely segít rekonstruálni az emberiség történetét és kapcsolatát környezetével.

A műemléki érték: minden olyan épített örökségi elem, valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó területe, együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás kötője a tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék; alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

A kulturális javak: az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai, valamint a művészeti alkotások.

Mindezekből jól látható, hogy a kulturális örökség **tárgyiasult**, a szellemi örökség (hagyományok, szokások, stb.) nem képezi a részét.

– A régészeti örökség védelme

Magyarország története során az 1711. esztendővel zárult le a politikai, történeti és társadalmi fejlődés azon korszaka, melynek emlékei elsősorban a földben és a vizek felszíne alatt maradtak fenn, s melyek elsődlegesen a régészeti feltárás különféle formái révén kutathatók.

A kulturális örökség egészén belül jelentősen megnőtt a régészeti lelőhelyek és leletek veszélyeztetettsége. A jelentős környezet-átalakítással járó építkezések során (autópályák, épületek, stb.), valamint a többnyire állami tulajdonban lévő földterületek magánkézbe kerülésével, sokkal többen kerültek kapcsolatba régészeti lelőhelyekkel és területekkel. A lelőhelyállomány napról napra fogy, az autópályához kötődő leletmentések éppúgy veszélyt

jelentenek, mint az ipari célú területfejlesztő beruházások, és a magánkézbe került, sokszor ellenőrizhetetlen mezőgazdasági területek.

A törvény alapján az országban minden lelőhely védett. A lelőhelyek az építkezéseken túl, az ott folyó illegális tevékenység, „kincskeresés” miatt is fokozott veszélynek vannak kitéve.

Lehetővé kell tenni, hogy a lelőhelyek védelméért felelős szakemberek – védett lelőhelyek jegyzékén túl – közösen dolgozzanak ki olyan kármegelőző – kárcsökkentő – stratégiákat, amelyek az örökségvédelem céljait egyeztetik a fejlesztési célokkal. Ez egyúttal a korszerű, digitális régészeti topográfia alapjainak megteremtését is jelenti. Mindez egyértelmű pozitív fejlesztő hatást gyakorol a korszerű területrendezésre, területfejlesztésre, amely az ország régióinak fejlődése szempontjából elengedhetetlen.

A régészeti örökség védelme kiterjed

- a régészeti örökség felkutatására, értékelésére, számbavételére, nyilvántartására;
- a kiemelten vagy fokozottan védendő területek meghatározására, védetté nyilvánítására;
- a régészeti örökség megőrzésére.

A régészeti lelőhelyek megóvása feltárása, a feltárt leletek kezelése, bemutatása, az eredmények tudományos közzététele - a múzeumok feladata..

– *A régészeti feltárásban közreműködők*

Az Ásatási Bizottság részt vesz a feltárási engedély iránti kérelmek elbírálásában, és a régészeti feltárások ellenőrzésében. A feltárás vezetője a feltárási naplót naprakészen köteles vezetni!

A régészeti feltárást illetékes, valamint régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeumok, illetőleg régészeti tanszékekkel rendelkező magyarországi egyetemek, a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete, illetve a kulturális minisztere által felügyelt örökségvédelmi intézmények végezhetnek.

Az ország területén lévő régészeti lelőhely tudományos terv szerinti komplex feltárására a Magyar Nemzeti Múzeumnak elsőbbsége van!

– *Általános védelem*

A föld felszínén, a földben, a vizek medrében, vagy máshol rejlő, illetve onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon. A régészeti leletek tulajdonjogáról az állam nevében a kulturális miniszter lemondhat régészeti gyűjtőkörrel rendelkező, nem állami fenntartású múzeumok tulajdonosai javára.

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni!

A lelőhelyek teljes körű, átfogó védelme érdekében kialakított **védelmi kategóriák:**

- kiemelten védett:** az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír.
- fokozottan védett:** az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve, kiemelt fontossággal bír.

A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez **védőövezet**et lehet kijelölni.

A fokozott és kiemelt védelem a nemzetközi gyakorlat szerint a teljes állománynak mintegy 4 %-ára terjed ki. Jelenleg 900 körüli azon lelőhelyek száma, amelyek kiemelt védelemben részesülnek. A védetté nyilvánítási eljárás során a besorolás elbírálásának szempontjából a lelőhely értéke és nem a veszélyeztetettsége az elsődleges szempont!

– ***A műemléki értékek megállapítása (védetté nyilvánítása)***

A védetté nyilvánítás a műemléki érték megállapítását célzó feladatsor, amelyben a tudományos kutatás és összehasonlító értékelés alapján megállapítást nyer, hogy a szóban forgó műemléki érték országos jelentőséggel bír, ezért védetté nyilvánítása indokolt.

A műemléki értéket a miniszter rendeletben nyilvánítja védetté. A műemléket, valamint a fontosabb megközelítési pontjain a védett területet „Műemlék” feliratú táblával kell megjelölni!

– ***A műemléki érték fennmaradásának biztosítása:***

A műemlékeket a műemléki értékükhöz, jellegükhöz, történelmi jelentőségükhöz méltóan, a védett értékek veszélyeztetését kizáró módon kell használni, illetve hasznosítani. A műemlékek helyreállítása és használata során törekedni kell a történetileg összetartozó ingatlanokat, ingatlanrészeket egyesítő megoldásokra, továbbá a korábban - az eredeti műemléki érték csorbitásával - eltávolított, fellelhető és azonosítható alkotórészek, tartozékok és berendezési tárgyak visszahelyezésére.

A műemléki környezet területén minden változtatást, beavatkozást a műemlék településképi, illetőleg tájképi megjelenésének és értékei érvényesülésének kell alárendelni.

Műemlék ingatlanon telekalakítás - külön jogszabályban meghatározottak szerint - akkor engedélyezhető, ha azzal a védett érték nem sérül.

– ***Műemlékvédelem sajátos tárgyai***

a) Történeti kertek

A történeti kert történeti vagy művészeti értékkel bír, önállóan vagy más műemlékhez kapcsolódóan, illetve a történeti településszerkezet részeként megjelenő kertépítészeti alkotás, zöldfelület, illetőleg park. A kiemelkedő jelentőségű történeti kert műemlékké nyilvánítható. A történeti kertet lehetőleg eredeti rendeltetésének megfelelően, teljes eredeti területére kiterjedően kell védelem alá helyezni.

b) Temetők és temetkezési emlékhelyek

Műemléki védelemben kell részesíteni azokat a temetőket és temetkezési emlékhelyeket vagy a temetőknek azokat a részeit, amelyek műemléki értékei a magyar történelem, a vallás, a kultúra és művészet sajátos kifejezői, illetve emlékei.

c) Műemléki területek

Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes.

A védetté nyilvánított műemlék kormányrendeletben meghatározott környezete műemléki környezetnek minősül.

– **Kulturális javak védelme**

Abból a célból, hogy az ország területén utódaink számára épségben megőriztessenek, és a köz számára hozzáférhetőek legyenek, a kulturális örökség pótolhatatlan és kiemelkedő jelentőségű elemeit különleges védelemben kell részesíteni. Ennek nemzetközileg is általános, hazánkban is hagyományos módja a tárgyak védetté nyilvánítása.

A muzeális intézményekben, a levéltárakban, közgyűjteményként működő kép- és hangarchívumokban, valamint a könyvtárakban muzeális dokumentumként őrzött kulturális javak védettnek minősülnek. A védett kulturális javak jegyzéke nyilvános. A kulturális javak védetté nyilvánítása és annak megszűnése csak szakértői vélemény alapján mondható ki, rendeletben meghatározott, szakértőként közreműködő intézmények bevonásával!

– **Külföldre történő kivitel**

A kulturális javakat - ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa másképp nem rendelkezik - törvényben meghatározottak szerint lehet az ország területéről kivinni.

A kulturális javak megőrzéséhez szükséges források hiánya és a háborús pusztítások mellett „előkelő” helyet foglal el a kulturális örökséget veszélyeztető tényezők között a műtárgyak „illegális forgalmazása”. Növeli a műtárgyak, régészeti leletek értékét és kelendőségét, hogy korlátozott számban léteznek, s a források bizonyos idő múltán kimeríthetők. Minthogy a kulturális javak vándorlása a kereslet-kínálat törvényszerűségének megfelelően történik, a törvényesen felállított akadályokat az illegális forgalom határokat nem ismerve lépi át. Ezen a területen az egyes államok nemzetközi összefogás nélkül nem lehetnek eredményesek. Ebben az esetben is a gazdag örökséggel, ámde kevés gazdasági erőforrással rendelkező országok a legkiszolgáltatottabbak.

A tiltott kereskedelem az 1960-70-es években kezdett komoly méreteket ölteni. Ekkor alkotta meg az UNESCO a kulturális örökség védelmét szolgáló második nemzetközi egyezményt, az 1970. évi Párizsi Egyezményt, amely a kulturális javak illegális forgalmát kívánja visszaszorítani. Ez az Egyezmény előírja a tagállamoknak, hogy szabályozzák a kulturális javak kivitelét.

A lopott vagy jogtalanul külföldre vitt kulturális javak nemzetközi visszaadásáról szóló UNIDROIT Egyezményt hazánk 1995. június 24-én írta alá és 1997. december 18-án ratifikálta. Ez az Egyezmény szigorúbb előírásokat tartalmaz a jóhiszeműség bizonyítására, valamint különleges védelmet nyújt a kulturális javak legveszélyeztetettebb fajtáinak.

Az Európai Unió, amely a tagországok közötti teljes szabad kereskedelem létrehozása céljából jött létre, megengedi, hogy a tagállamok továbbra is korlátozzák a nemzeti kulturális örökségük részét képező kulturális javak kivitelét országuk területéről saját nemzeti törvényeik szerint (Római Szerződés 36. Cikke). Ezeket a nemzeti törvényeket a többi tagállamnak is figyelembe kell venni. A „történeti, régészeti, művészeti nemzeti kincsnek” minősülő kulturális javaknak valamelyik tagállamból a másik tagállamba történt jogellenes kiszállítás esetén vissza kell szolgáltatni. Az Európai Unió az európai kulturális örökség

védelmében közösségi jogszabályban rendelkezik arról, hogy mely kulturális javak nem hagyhatják el engedély nélkül az Unió külső határát.

A hatóság megkeresésére a rendőrség közreműködik a jogellenesen kivitt kulturális javak felkutatásában, állaguk megőrzése érdekében, valamint a birtokos azonosításában.

Ezeket a nemzeti törvényeket a többi tagállamnak is figyelembe kell venni. A „történeti, régészeti, művészeti nemzeti kincsnek” minősülő kulturális javaknak valamelyik tagállamból a másik tagállamba történt jogellenes kiszállítása esetén vissza kell adni!

Az Európai Unió az európai kulturális örökség védelmében, közösségi jogszabályban rendelkezik arról, hogy mely kulturális javak nem hagyhatják el engedély nélkül az unió külső határát.

Az Európai Unió tagállamain kívüli országokkal a nemzetközi szerződés alapján történhet a visszaszolgáltatás, melynek során a visszaszolgáltató állam joga érvényesül.

– ***Védett kulturális javak kivitele***

A védetté nyilvánított vagy törvény alapján védett kulturális javak a hatóság engedélyével vihetők ki az országból.

A kiviteli engedély iránti kérelem előterjesztésére a tárgy tulajdonosa vagy vagyongekezelője jogosult.

A hatóság a kiviteli engedély iránti kérelmet elutasítja, ha

- a) a kivitel veszélyezteti a kulturális érdekeket vagy a tárgy biztonságát;
- b) a kivittel érintett tárgyra nem vonatkozik állami garanciavállalás, biztosítási szerződés vagy ezeknek megfelelő egyéb kötelezettségvállalás;
- c) külön jogszabályban meghatározott tárgyak esetén a kultúráért felelős miniszter a kivitelhez nem adja hozzájárulását.

Kiviteli engedély határozott időre, legfeljebb a kivittel érintett tárgyra vonatkozó állami garancia, biztosítási szerződés vagy ezeknek megfelelő egyéb kötelezettségvállalás időtartamára adható.

– **A kulturális örökség büntetőjogi védelme**

Magyarországon évente 1000 körüli a kulturális javak sérelmére elkövetett bűncselekmények miatt a nyomozás elrendelések száma. A bűncselekményekből származó kárérték mintegy 900 millió Ft. Jellemző, hogy a kulturális javak bűncselekmény útján történő eltulajdonítása után nem kerül elő, illetve a kár megtérülés csupán 10-20 % közötti. Gyakorlati problémaként jelentkezik, hogy a nyomozás lezárását követően sem hatóság, sem civil szervezetek nem keresik, illetve a körözés során a tárgyleírás nem alkalmas az azonosításra, szakértő bevonásával is problematikus. Ebből következően az elkövetők részéről viszonylag kis kockázattal értékesíthetők. A megelőzés érdekét szolgálná a műtárgy-azonosító szoftverek alkalmazása, ami egyes országokban már elterjedt. A tulajdonosok részére jó tanácsként szolgál, ha azzal segítik a bűnüldözést, hogy fényképet készítenek értékeikről. 2004. május 1-jétől – az EU csatlakozás időpontjától – újabb veszélyt

jelent a határellenőrzés megszűnése. Ugyanakkor a totális ellenőrzés mellőzésével a jogellenes cselekmények felderítésének összehangolása céljából a Rendőrség, a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, valamint az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség komplex mélységi ellenőrző rendszert működtet.

A műtárgyhamisítás hazánkban elterjedt elkövetési mód, mivel a másolat készítése nem tiltott. Ugyanakkor, ha azzal mást szándékosan megtéveszt, kimeríti a csalás törvényi tényállását.

A rendőrségen belül jelenleg a Készenléti Rendőrség, Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztálya végzi a kulturális javak sérelmére elkövetett bűncselekmények országos felderítésének szakirányítását és a nyomozások összehangolását.

- **Hatóságok az örökség védelmében**
- ***Az Országos Rendőr-főkapitányság szerepe és feladatai a kulturális örökség védelmében***

A rendőrség alapvető feladata a kulturális javakkal kapcsolatos bűncselekmények esetén is az, hogy lehetőség szerint megelőzze, megakadályozza a bűncselekmények bekövetkezését, észlelés esetén haladéktalanul megszakítsa a már folyamatban lévő büntetteket, felderítse a megvalósult bűneseteket, nyomozás során tisztázza a megtörtént események tényállását és a tettesekkel szemben megindítsa és lefolytassa a büntetőeljárást. Vagyon tárgyak eltulajdonítása esetén további fontos feladat a bűncselekmény során keletkezett kár megtérülése vagy mérséklése érdekében az ellopott vagyontárgyak felkutatása, a büntetőeljárás keretében történő lefoglalása, és a károsultaknak történő visszajuttatása. A kulturális javak eltulajdonításával kapcsolatos bűncselekmények esetén még hangsúlyosabb ez a feladata. Az ellopott műkincsek, művészeti alkotások és egyéb kulturális értékek tulajdonosait nem lehet pusztán anyagi eszközökkel maradéktalanul kárpótolni. Az elveszett kulturális javak a legtöbbször pótolhatatlanok, és sok esetben eszmei értékük jóval magasabb, mint a pénzben kifejezett aktuális kereskedelmi áruk.

A rendőrségnek tehát kiemelt figyelmet kell fordítania a bűncselekmények során eltűnt kulturális javak felkutatására is. Sajnos teendő e téren minden évben akad. A bűnügyi statisztikai adatok szerint az utóbbi időszakban mintegy 7-800 olyan bűncselekmény vált ismertté évente, amelynek során műtárgyakat tulajdonítottak el. A kárérték megközelítette az 1 milliárd Ft-ot. Emellett a kulturális javakat más típusú bűncselekmények is veszélyeztetik – pl. a visszaélés kulturális javakkal, a rongálás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság – amelyek nyomozása szintén a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Az Országos Rendőr-főkapitányság a területi és helyi rendőri szervei útján látja el a kulturális örökség védelmével kapcsolatos gyakorlati feladatait. Emellett a rendőr-főkapitányságok bűnmegelőzési szolgálatainak összehangolt munkája révén gondoskodik a lakosság tájékoztatásáról, a hatékonyabb műtárgyvédelemmel kapcsolatos – mindenki számára hasznos – tudnivalókról. A hazai és nemzetközi együttműködés keretében biztosítja a kulturális javakkal kapcsolatos gyors és hatékony információáramlást, amely nagymértékben hozzájárul az országhatárokat nem ismerő illegális műkincs-kereskedelem elleni küzdelemhez. Az országos körözési információs rendszer segítségével teszi közzé az ellopott műtárgyak adatait.

A kulturális javak védelmében kiemelkedő szerep van a Nemzeti Nyomozó Irodának, amelynek kereti között működik a rendőrség speciális műkincsvédelmi szolgálata az országos hatáskörrel rendelkező Műkincsvédelmi Alosztály, amelynek megalakítására 1998-ban a belügyi és a kulturális tárca között létrejött együttműködési megállapodás alapján került sor. Az egység létrehozásának célja az volt, hogy még hatékonyabb legyen a bűncselekmények során eltűnt kulturális javak felkutatása, a lopott műtárgyak értékesítésének megakadályozása és az illegális műkincs-kereskedelem visszaszorítása. Az egység a kiemelt bűncselekmények nyomozása mellett a bűnügyi felderítés eszközeinek, módszereivel alkalmazásával törekszik a kulturális javakkal kapcsolatos bűncselekmények felderítésére és a bűncselekmények során eltulajdonított kulturális javak felkutatására. Az alosztálynak jelentős szerepe van a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos rendőrségi tevékenység összehangolásában, az állomány szakmai továbbképzésében, a bűnmegelőzésben és a műtárgyvédelmet hatékonyan segítő módszerek, javaslatok kidolgozásában.

– A pénzüzetek biztonsága

A magyarországi pénzüzetek, és hozzárendelt tevékenységi köreik, a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény szerint az alábbi kategóriákba sorolhatóak:

Kereskedelmi bank: a pénzüzeti tevékenységek teljes körű, ügyfélkörü korlát nélküli végzésére felhatalmazott pénzüzet.

Szakosított pénzüzet: egyes pénzüzeti tevékenységek, illetve pénzügyi tevékenységek meghatározott körének végzésére feljogosított pénzüzet.

Befektetési bank: olyan szakosított pénzüzet, amely csak a pénzüzeti törvényben foglalt korlátozásokkal fogadhat el betéteket, illetve vezethet bankszámlát, de a más pénzüzetekre vonatkozó előírásokat meghaladóan rendelkezhet tartós befektetésekkel.

Takarékpénztár: a törvény által meghatározott kivételekkel betételfogadásra, hitelnyújtásra felhatalmazott, elsősorban természetes személyek körében pénzügyi A pénzüzetek technikai biztonságának történeti fejlődése

Magyarországon 1841 októberében nyílt meg az első kereskedelmi bank. Így országunkban a pénzüzeti biztonsági tevékenység fogalma, eredete ez időtől számítható.

Kezdetekben ez a biztonsági tevékenység a szilárdság és az áthatolhatatlanság fokozásával, növelésével volt egyenértékű, a bankfiókok és egyéb pénzüzetek tekintetében is. A bank működéséhez szükséges pénz szállítását erős, megvasalt járművekkel és a nagyszámú fegyveres kísérettel végezték.

Ez időben az úgynevezett „kasszafúrás” a páncélszekrények feltörésével elkövetett lopás volt a jellemző banki „elegáns” bűnelkövetési forma, amely az intelligens bűncselekmények csúcskategóriájába tartozott. Ezeket a bűncselekményeket jellemzően éjszaka, zárás után követték el. Trükkösen, a lehető legkisebb zaj keltésével jutottak be a bankfiók belsejébe,

kihasználva a jelzőrendszerek hiányát. A méregdrága, speciális páncélszekrények megfúrása, kinyitása jelentős műszaki ismereteket és speciális, e célra készített eszközöket követelt meg végrehajtójától. Volt idő mikor a nyomozók, az elkövetés módszeréből nagy magabiztossággal, a végrehajtó személyét is meg tudták állapítani, az egyedi, a „kasszafúróra” kizárólagosan jellemző páncélszekrény nyitási módszerek ismeretében. Ezeket az elkövetőket egyfajta szakmai tisztelet övezte tárgyi tudásukért. Időnként még hivatalosan is igénybe vették speciális ismereteiket.

A másik jellemző pénzügyi elleni elkövetési forma a jóval primitívebb, erőszakosabb változat, a bankrablás fegyveres, „hagyományos” végrehajtási kategóriája. Ekkor a nyitvatartási időben rontottak a rablók a bankfiókra és erőszakkal jutottak a bankban található pénzhez. Ezen módszerek megakadályozására legfeljebb az élőerős őrzési formát alkalmazhatták a bankárok, melynek eredményessége nagy reménnyel nem kecsegtetett. A támadás bekövetkezéséről értesíteni, vagy segítséget kérni valakitől informatikai rendszerek hiánya okán szó sem lehetett.

– ***A pénzügyi elleni intézett bűncselekmények és elkövetési módok***

A történeti fejlődés nyomon követhető e tekintetben is. Alapvetően megállapítható, hogy a banki biztonság fejlődésével/ amit az elkövetett bűncselekmények inicializálnak/ a bűnözők is folyamatosan változtatják elkövetésük módszereit és irányait. Bár ha általános alapelveket kívánunk rögzíteni, akkor a klasszikus két bűnelkövetési csoport nyomon követhető a kezdetektől napjainkig. A pénzügyi elleni, és alkalmazott eszközeik fejlődése, csak a módszerek változtatásait, finomításait hozta magával, a bűncselekmény típusok megmaradtak napjainkig.

Ezek a csoportok, és a hozzárendelt végrehajtási alfajok a következők.

– ***Erőszakos bűncselekmények.***

- a) Bankrablás
- b) Pénzszállítás közbeni rablás
- c) Ügyfélrablás
- d) Banki és bankkörnyezeti rablás és terrorcselekmények
- e) Szabotázs cselekmények
- f) Bombafenyegetés
- g) Kidnapping

– ***Intelligens bűncselekmények***

- h) Csalás
- i) Banki belső oldalról elkövetett alkalmazotti cselekmény
- j) Ügyfél oldalról kezdeményezett elkövetések
- k) Vegyes elkövetések mindkét oldal részvételével
- l) Informatikai rendszeren adathalászással

– ***A rendkívüli esemény fogalma, bekövetkezésük esetén szükséges intézkedések, feladatok, követendő magatartások***

Rendkívüli esemény alatt értjük a bank funkcionális feladatainak ellátását akadályozó vagy megbénító szándékos magatartások, illetve más események összességét, amelyek magukban hordozzák személyek életének, testi épségének veszélyeztetettségét, súlyos vagyoni kár bekövetkezésének a lehetőségét, vagy ezek tényleges bekövetkezését.

A rendkívüli események fajtái:

- bankrablás (bankrablás túszejtéssel),
- robbantással való fenyegetés (bombariadó),
- bankfiókon belüli rendzavarás,
- a bank egyéb érdekeit sértő tevékenység.

– A kereskedelmi egységek és bevásárlóközpontok védelme

A kereskedelem a nemzetgazdaság egyik meghatározó ága és a mindennapi élethez nyújt szolgáltatásokat. A piac alakításának a meghatározói: a gazdasági környezet, a kereskedők és a vásárlók érdekei.

– Biztonságvédelem jellemzői

A kereskedelmi egységek, és bevásárlóközpontok biztonsága széles tömegeket érint, elsősorban vásárlóként. A kereskedelmi egységekben, és bevásárlóközpontokban azonban nagyszámú kiszolgáló személyzet dolgozik, mint beszállító, bérlő, vagy mint szolgáltató.

A kereskedelmi egységek biztonsági kockázatát elsősorban az adott területen sűrűn összegyűlt tömeg, és a készárúkészlet értéke jelenti. Jellemző a napjainkban működő bevásárlóközpontokra a szolgáltatások széles tárháza, beleértve a kultúra, sport, különböző területeit, sőt egyre több helyen közigazgatási szolgáltatás is igénybe vehető. A bevásárlóközpontokban igen heterogén a biztonságvédelem szervezete, mivel az üzemeltető vagyonvédelmi szervezete felelős a „globális” biztonságért, míg a bérlők gondoskodnak a saját területük vagyonbiztonságáért. Természetesen a védelem kialakításának az igénye is nagyon szélsőséges, mivel a banki szolgáltatástól a bemutatótermekig más-más biztonsági ismeretet követel. Egyrészt a vásárlók, vendégek, ügyfelek másrészt a kereskedők, szolgáltatók közös érdeke és elvárása, hogy a bevásárlóközpontban és kereskedelmi egységekben a vendégek és dolgozók személy- és vagyonbiztonsága magas szinten szervezett legyen.

A kereskedelem-biztonság a kereskedelmi egység, és létesítmény normál működésének biztosítására vonatkozik, és főként annak vagyonvédelmét végzi. Értékeli és elemzi a kereskedelmi tevékenységet kár- és veszteség megelőzési, illetve csökkentési szempontok alapján.

Legfőbb cél az, hogy időben jó minőségű termék kerüljön a polcokra, a vásárló elégedett legyen és mind a vásárló, mind az alkalmazott biztonságban érezze magát az áruházban, bevásárlóközpontban, relatíve minimális veszteség mellett.

A kereskedelmi működést a folyamatos kölcsönhatás jellemzi, melyre hatással vannak többek között a vásárlók szokásai, igényei, a versenytársak tevékenysége, beszállítók teljesítési képessége, a jogi-, gazdasági-, társadalmi- és technikai környezet. A kereskedelem-biztonság a biztonsági szakma meghatározó tényezője, amelyet el kell fogadtatni a kereskedelmi vezetőkkel és alkalmazottakkal. A biztonsági vezetőnek komoly szakmai kihívást jelent, és igen kreatívnak kell lennie ahhoz, hogy a sikeres üzletmenet folyamatosságához a biztonságvédelem eszközeivel hozzájáruljon.

A kereskedelmi biztonság főbb elemei

A kereskedelem-biztonságot - mint általános fogalmat - 3 fő pillér köré lehet csoportosítani:

- a) Válságkezelés, üzleti folytonosság
- b) Kereskedelmi bűnözés
- c) Áruházi lopás

– Válságkezelés, üzleti folytonosság

A két terület nagyban összefüggnek, de jellegükből adódóan mégis eltérőek:

Válsághelyzet: Egy váratlan eseményre való reakció, amely azonnal és jelentősen veszélyeztetheti az alkalmazottakat, a vásárlókat, a márkanevet, a vállalat megítélését, a működését vagy a tulajdonát. **Üzleti folytonosság:** A vállalat működése szempontjából olyan meghatározó jelentőségű, idő-függő folyamatokra vonatkozik, melyek a mindennapi működést biztosítják.

A vállalatok egyre nagyobb aránya foglalkozik az Üzleti Folytonosság és a Válságkezelés tervezésével és egyre többen rendelkeznek vállalati szintű stratégiai tervvel ezen a téren.

Az üzleti folytonossági irányítás nem más, mint a folyamatos vállalati működés biztosítására való felkészülés, hatáselemzés:

- csökkenteni a rendkívüli események lehetőségét és/vagy hatását,
 - biztosítani, hogy a Vállalat rendelkezzen egy előre meghatározott tervvel, ha bekövetkezik a rendkívüli esemény.
- **Kereskedelmi bűnözés:**

Olyan bűncselekmények tartoznak ide, amelyek jellemzően világszerte előfordulnak a kereskedelemben.

– Fegyveres rablás

Pénzszállítás, pénztáros elleni támadás - akár löfegyverrel, robbanóanyaggal is.

Példa: egy Budapest közeli hipermarkethez érkező pénzszállító gépjármű ellen indítottak támadást az elkövetők, akik egységes ruházatot, maszkot viseltek.

Amikor a szállítójármű beállt a pénzkiforgatóhoz, ők egy terepjáró gépkocsival elállták az útját, és géppisztollyal arra kényszerítették a vagyonőröket, hogy szálljanak ki a gépkocsiból. Az egyik vagyonőrt lábon lötték, azaz ártalmatlanná tették, amíg a másik vagyonőrt hagyták elmenekülni. (Megtették volna, hogy végeznek a vagyonőrökkel, de nem tették, ami hideg, józan elkövetőkre utal, akik tudják, mit akarnak, és nem vállalnak többlet kockázatot, mint amit nagyon muszáj.) A pénzszállító járműben lévő készpénzt – kb.30 millió Ft-ot – sikeresen eltulajdonították. A kikerülő rendőrök felé kézigránátot dobtak, majd egy előre megtervezett irányba elhajtottak. Vesztüket – többek között - a CCTV kamera felvételei okozták egy üzemanyagtöltő állomáson, ahol rögzítették őket, amint megtankolták a terepjárót.

Példa: Rablás alapesete fordult elő, amikor az elkövető egy kis alapterületű boltba ment be az esti, zárás előtti időszakban, amikor a vagyonőr és egy pénztáros a pénztársoron a

kasszákból gyűjtötte össze a készpénzt, utalványokat. Az elkövető a vagyonőrhez lépett, lefújta gázspray-vel és a nála lévő 1, 5 millió Ft készpénzzel elmenekült.

– **Betörés a kereskedelmi objektumba**

ATM, pénzváltó, ékszerbolt elleni támadásnál különösen a kisebb formátumú és éjszaka zárva tartó boltok ellen történik, változatos kivitelezésben, mint tetőbontással, kerítésbontással, bemászással, ablaküveg betörésével. Sajnálatosan már tapasztalható a betörés hipermarketek ellen, akkor is, ha azok nyitva tartanak.

Példa: Az áruház zárása alatt az elkövetők betörnek az üzlet bejáratát, láncot kötnek a közelben lévő ATM-re (pénzkiadó automata), és azt egy platós gépkocsival kihúzzák az üzletből, kitépvé a rögzítéseket és a riasztórendszer érzékelőjét. Felrakják az ATM-t a gépkocsira, majd elhajtanak a helyszínről, összesen 4-5 perc leforgása alatt.

Példa: A hajnali nyitáskor elsősorban az épület technikai nyitása történik meg, amikor csak a pékek érkeznek, takarítók, biztonságiak, majd lassan a többi alkalmazott és végül megnyílik az áruház a vásárlók előtt is.

A technikai nyitást követően 3 fő betörte az áruház vásárlói bejáratának üvegezett ajtaját és a főbejárat mellett elhelyezett ATM-t akarták pajszerrel szétfeszíteni. Azonban nem jártak sikerrel, ezért egy kézi kocsira akarták feltenni, abból a célból, hogy elszállítsák a helyszínről. Ekkor ért oda egy takarító, aki megzavarta őket, de megfenyegették, hogy ne szóljon senkinek, majd elmenekültek. Az okozott rongálási kár, jelentős.

Példa: több elkövető szinte hihetetlen személyes kockázatot vállal, amikor a készpénz megszerzésére szánja rá magát. Egy hipermarketben, nyitvatartási időben - 23 óra körül - a vásárlói toalettből felmászott a magányos elkövető az álmennyezet fölé, és onnan végighaladt a pénzváltóig. Oda nem tudott bemászni, mert a riasztórendszer megszólalt, majd elmenekült, nagyobb rongálási kárt hagyva maga mögött az álmennyezetben, az összetaposott falakban.

– **Behajtásos betörés**

A betörés speciális változata, mert az elkövetők erőszakosan, magas rongálási kárral követik el a cselekményüket. Főként erősebb motorral felszerelt gépkocsit, pl. terepjárót vagy bozótráccsal ellátott személyautót, kis teherautót használnak, amivel behajtanak az áruház zárt vásárlói bejáratán vagy nagyobb üvegkirakatán keresztül az üzletbe. Összekapkodnak mindent, ami mozdítható, elérhető termék, majd nagyon gyorsan távoznak. Az elkövetés általában nem tart tovább 3-4 percnél, és figyelnek arra, hogy legyenek biztosítók a környéken, akik a váratlanul érkező személyeket vagy rendőröket időben észlelik.

Példa: A hipermarket zárva tartása alatt 4 fő elkövető egy kisméretű személygépkocsi vonóhorgára erősített láncsal kirántotta az áruház vészkijáratú ajtaját, majd azon keresztül behajtottak az üzletsor előtti területre. A gépkocsival rátolattak az ékszerbolt biztonsági rácsozatára, kirántották azt, majd több millió Ft értékű ékszert tulajdonítottak el. Az elkövetők maszkot viseltek, azonban az eredményes nyomozás következtében elfogásuk megtörtént.

Például Csehországban 2007 első 5 hónapjában 6 ilyen betörés volt, jelentős lopási és rongálási kárt okozva.

– **Szándékos tűzokozás**

A kereskedelemben jól ismert elkövetési forma. Előfordulhat személyes elégedetlenség miatti bosszú, valamilyen követelés nyomatékosítása érdekében, lehet a zsarolás, védelmi pénz szedése vagy más bűncselekmény leplezése céljából.

Példa: egy hipermarketben az éjszakai órákban a ruházati osztályon hirtelen, kifejezetten erős tűz alakult ki, a lángnyelvek néhány másodperc alatt már a mennyezetig értek, és a környéken lévő termékek lángra kaptak. Vélelmezhetően égésfokozó anyaggal locsolhatták be a ruházati termékeket, mert a tűz intenzíven terjedt. Az áruház eladóterét néhány perc alatt elborította a szürke füst, látni csak nehezen lehetett, a cctv rendszer nem volt használható. Az áruház kiürítésre került, a tűzoltók megérkeztek és eloltották a tüzet, személy sérülés nem történt.

A reggeli órákban fedezték fel, hogy az üzletsoron lévő ékszerboltot betörték, és több millió forint értékű ékszert tulajdonítottak el.

Válságkezelés: az áruház és a vállalat vezetőinek pontos, tényszerű tájékoztatása a kialakult helyzetről, a vezetői döntések érdekében. A funkcionális vezetők tájékoztatása, hogy a helyreállítási munkálatokat minél hamarabb meg lehessen szervezni, mint takarítás, sérült anyagok cseréje, műszaki karbantartás, alkalmazottakról-, vásárlókról való gondoskodás, kommunikáció vállalaton belül illetve a média irányába. A helyszínen olyan vezetők biztosítása, akik hiteles információkkal és reális helyzetértékeléssel tájékoztatják a vezetőket, irányítják a végrehajtást, segítik a stratégiai döntéseket.

– **Közveszéllyel fenyegetés**

Ismertebb nevén bombariadó, mely bárhol előfordulhat, nem csak boltokban, áruházakban vagy bevásárlóközpontokban, de ideértve az oktatási intézményeket, hivatali épületeket, ipari objektumokat, repülőtereket is.

A bejelentő lehet többek között elbocsátott alkalmazott, elégedetlen vásárló, üzleti lehetőségtől elesett beszállító, forgalom kiesés miatt csődbe ment közelben lévő kisvállalkozás és lehet kereskedelmi konkurencia is. Az elmúlt néhány évben elemezve a bejelentésnek az idejét, tartalmát, helyszínét - együttműködve a rendőrséggel, a tűzszerész szolgálattal- azt állapítható meg, hogy a bejelentések zömmel a hét végére estek, főként a 17 óra körüli időpont köré, a hívások a rendőrségre, a mentőkhöz, az áruházba irányultak, de még az önkormányzathoz is. Több évre visszamenő bejelentések szövegének szó szerinti elemzése alapján az volt megállapítható, hogy többnyire általános, konkrétum nélküli fenyegetések történtek. Például fel fog robbanni az áruház vagy 30 perc múlva fel fogtok robbanni stb.

Az áruházak komolyan veszik a fenyegetéseket, és elrendelik az épület kiürítését, nem kockáztatják az esetleges forgalombevétellel szemben a vásárlók és alkalmazottak életét, testi épségét. Minden áruházlánc és bevásárlóközpont rendelkezik: „terv a létesítmény elleni közveszéllyel-robbantással- fenyegetés esetén teendő intézkedésekre” dokumentációval.

A tervben szerepeltetni kell a vezetés tájékoztatásának rendjét, a területileg illetékes rendőrkapitányság értesítését, a vásárlók és a bérlők tájékoztatásának a módját, az épület

lezárását és a belépni szándékozók távoltartását, a területen lévő helyiségek kulcsainak elérhetőségét a tűzszervezet bombakutatásának segítése céljából.

– **Termékmérgezés**

Példa: egy neves, jól ismert beszállító népszerű termékei közül egy termékbe emberi egészségre ártalmas vegyi anyagot juttattak, melyet egy hipermarketben helyeztek el. A telefonáló meghatározta a követelését a beszállítóval szemben és a nyomatékosítás érdekében meghatározta, hogy melyik áruház, melyik polcán, melyik termék a szennyezett.

Intézkedésként az összes hasonló terméke bevonásra került a polcokról, a raktárakban elkülönítésre került minden termék. Az elkövető csak egy terméket mérgezett meg, így komolyabb ügy, fejlemény nem lett az esetből.

Felvet azonban egy olyan kérdést, mely minden kereskedelmi láncot, hatóságot érint: fel vagyunk-e készülve az ilyen jellegű fenyegetések kezelésére? Van-e valós együttműködés a kereskedelmi láncok, bevásárlóközpontok, a rendőrség, a katasztrófavédelem és az egészségügyi szolgáltatók között. Igen mindenki tudja, mit kell tennie hasonló helyzetben, hiszen a feladatkörök jogszabályokban kerültek meghatározásra, de valóban működne is az együttműködés? Sokat segített a helyzeten a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal működése, amely a termőföldtől az étkezőasztalig nyomon követi a fogyasztott élelmiszerek természetét, feldolgozását, raktározását, és emberi fogyasztásra való alkalmasságát.

– **Kábítószer és fegyvercsempészethez kapcsolódó más bűncselekmények**

Sajnálatosan a kereskedelmi objektumok vonzáskörzetében kialakulnak a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, főként az elosztás és a használat.

Példa: egy alkalommal azért fejték le az üvegviszaváltós alkalmazottat, hogy az egyébként eldugott helyen lévő üvegviszaváltóból megszerezzék a készpénzt, mert az kábítószerre kellett a támadónak. Ott azonban csak blokkokat adtak ki, amit az áruházi pénztáraknál lehetett készpénzre beváltani vagy levásárolni.

– **Zsarolás, emberrablás**

A rendőrség tudomására jutott egy zsarolás bűncselekmény elkövetése kapcsán, hogy a követelt pénzüsszeg átadását egy áruház kávézójában fogják lebonyolítani. A nyomozók beültek az áruházi térfelügyeleti rendszer irodahelyiségbe, és onnan nézték végig az átadást, majd sikeresen tetten érték az elkövetőt.

Nem csak az efféle közvetett módon fordulhat elő zsarolás, emberrablás. Közvetlen módon a kereskedelmi vezetőt próbálják személyes ügyei miatt zsarolni, és rávenni, hogy az áruházból készpénzt vagy nagyobb mennyiségű terméket juttasson ki az elkövetők számára. Azzal is fokozható, hogy a családtagjait elrabolják, ismeretlen helyre szállítják vagy a lakásában fogva tartják, és így kényszerítik a készpénz áruházból való kijuttatására.

– **Áruházi lopás, vásárlói dézsmálás**

A vásárlók eladótéri étkezése (dezsálás) komoly veszteséget okoz a kereskedelemnek. Azt a gyakorlatot alakították ki, hogy a vásárlót figyelik a pénztárig, ha önként nem fizeti ki az elfogyasztott kiflit, energia italt stb., akkor kifizettetik vele, amíg mások szabálysértési feljelentést indítanak ellene. Ennek a módszernek az a hátránya, hogy a vásárló akár, hogy

több órát is nézelődhet, és dézsmálás miatt hosszan követni valakit cctv kamerával bonyolult feladat.

Sok esetben fordul át a lopás cselekménye rablási cselekménnyé, amikor az elkövető személy elleni erőszakot fejt ki a dolog (árucikk) megtartása érdekében. Több esettel találkozhatunk, amikor az elkövető reakcióját inkább irányítja a helyzetből való menekülés ösztöne, mint a szándékosság.

Az elkövetőknek a vagyonőrök elleni támadásának több módozatát is megkülönböztethetjük.

Fizikai támadás során előzetes minden ráutaló magatartás nélkül fizikailag bántalmazza egy vagy több elkövető a vagyonőrt, akinek a meglepetését kihasználva az elkövetők megkísérelnek elmenekülni.

Be nem váltott fenyegetés esetén csak szóban történik meg a „blöff” jellegű fenyegetés, azonban az elkövető azt nem gondolja komolyan.

Beváltott fenyegetésről akkor beszélhetünk, ha a tetten ért személy megfenyegeti a vagyonőrt, hogy intézkedés esetén megvárják őt az elkövető társaival, és megbosszulják az intézkedést.

Szándékos önkárosításról akkor beszélhetünk, ha a tetten ért személy főként a vagyonőri helységben – szándékosan – önmagában sérülést okoz, azt a látszatot keltve, hogy a vagyonőrök bántalmazták őt az eljárásuk során. Ennek több előfordulása lehet, egy jellemző példa, amikor a bekísért személy lefejezi az ajtófélfát, a fogast vagy az asztal sarkát. Több hipermarket lánc ennek megelőzésére és a vagyonőri helyiségben történtek rekonstruálására cctv kamerát telepített, és azt is meghatározta a vagyonőröknek, hogy hova kell állniuk és az intézkedés alá vont személynek hol célszerű tartózkodnia.

Tájékoztatóval kell a helyiséget ellátni, és rögzíteni a belépésre jogosultak listáját.

A bekísérés során mindvégig célszerű figyelemmel kísérni a tetten ért személy magatartását több szempontból, mert – főként a fiatalok és első alkalmas elkövetőnél – előfordult már az önakasztás kísérlete, félve a szülői szigortól, a következményektől.

A büntetőjog és a bírósági gyakorlat következetesen befejezett lopásként értelmezi azt, ha valaki az eladótérben a táskájába vagy az öltözetébe helyezi a terméket, azaz sajátjaként rendelkezik azzal, kivonva a terméket mások ellenőrzési lehetősége alól.

– **Bűnismétlők távoltartása az áruházaktól**

A magyar jogrendszer ismeri a kitiltás intézményét, amely –a társadalomra veszélyes bűnismétléssel kapcsolatban a vásárlók biztonsága, a magántulajdon védelme és az állam bűnmegelőzéshez és bűnüldözéshez fűződő érdekében- kiterjesztette a „kitiltást” lehetőségét a kereskedelmi létesítmények területére is.

A Szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartó rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 12. pontjában szereplő és a 19.§-a szerinti kitiltás intézkedést a szabálysértési hatóság alkalmazhatja az elkövetőkkel szemben 6 hónaptól 2 éves időtartamig.

Jelenlegi szabályozás szerint a kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt, e tevékenysége folytatásának megakadályozása érdekében az eljárás alá vont személy is kitiltható a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről.

